

THEMAMAGAZINE

Armoede

in Nederland

WAT KAN
EEN DIAKEN
DOEN?

"50 cent is al een drempel"

De kracht van de diaconie

Armoede ontdekken

"DE ONTKENNING ZIT HIER DIEP"

Kerk
in Actie

 Protestantse
Kerk

14 "Kinderen willen ook gewoon gezellig knutselen"

DEEL 1

ARMOEDE IN
NEDERLAND

36 "Een maatje loopt met je mee"

DEEL 2

WAT DOET
KERK IN ACTIE?

foto: SchuldHulpMaatje

53 "Als diaken kan ik de mensen wél helpen"

DEEL 3

WAT KAN UW
DIACONIE DOEN?

Inspiratie voor u

De armoede groeit en dat merken we bij Kerk in Actie. Steeds meer mensen zijn betrokken bij onze projecten of vragen om diaconale hulp. Veel diaconieën in Nederland hebben hun handen vol met hun taak om te zien naar mensen die geen helper hebben.

Kerk in Actie wil diaconieën met dit magazine inspireren om deze taak goed uit te voeren, of het nu gaat om het opzetten van schuldhulpverlening of het bieden van hulp aan een individu. Dit magazine biedt u informatie over armoede in Nederland en bevat veel praktische tips voor u als diaken. Ook de rol die Kerk in Actie zelf wil spelen, komt in het magazine aan bod. Kerk in Actie voert niet alleen landelijk diaconaal werk uit namens de diaconieën, Kerk in Actie is er ook voor de diaconieën, met advies, kennis en expertise.

Samen met u willen we het verschil maken door die mensen te helpen bij wie de nood het meest hoog is. We hopen dit magazine u inspireert om hoop te brengen daar waar mensen financieel in zwaar weer verkeren. Doet u mee?

Carla van der Vlist

Teamleider Binnenlands Diaconaat

Een groot aantal diaconieën maakt jaarlijks een extra bijdrage over vanuit hun eigen vermogen, gemiddeld 500 euro per diaconie. We roepen u op om zich bij hen aan te sluiten en samen de schouders te zetten onder het Binnenlands Diaconaat. Er is veel armoede in Nederland, uw steun is harder nodig dan ooit. Helpt u mee om met elkaar de nood in Nederland te lenigen?

HARTELIJK DANK, CARLA

-
- 04 Armoede: getallen, grenzen en groepen
  - 08 Armoedebestrijding in Nederland
  - 10 "Echt naar mensen luisteren"
  - 11 Hard werken en toch arm
  - 12 Diaconaat op de kaart
  - 14 Kinderen en armoede
  - 16 Wijsheden
  - 18 "Ik heb mijn les wel geleerd"
  - 19 Armoede op de politieke agenda
  - 20 Online over armoede
-
- 22 Kerk in Actie: wel besteed, namens en voor u!
  - 24 Diaconaat: opdracht van God, werk van mensen
  - 27 "De ontkenning zit hier diep"
  - 28 Bezuinigingen: waar vallen de klappen?
  - 30 Diaken tot in de raadskamer
  - 32 "In de Pauluskerk krijg je niet alles cadeau"
  - 34 "Dankzij IDO de kracht om mijn problemen zelf op te lossen"
  - 36 Schuldhulpmaatje: steun en toeverlaat van mensen met schulden
  - 38 Geldwerven: een dankbare taak
-
- 40 Armoede op het spoor komen
  - 42 De kracht van de diaconie: ondersteunen en verbinden
  - 44 De hulpvraag: van telefoontje naar steun
  - 47 "Ik vond het eng om hulp te moeten vragen"
  - 48 Schuldhulpverlening: het gaat niet altijd om geld
  - 50 "Ga nooit alleen aan de slag"
  - 52 Schouderklopje of kerstpakket
  - 53 "Als diaken kan ik wél helpen"
  - 54 "Via een noodfonds bereiken we meer mensen"
  - 56 Samenwerking in Zutphen
  - 58 Literatuur
  - 59 Diaconaat op de kaart in Rhenen
  - 59 Colofon

ARMOEDE: GETALLEN, GRENZEN EN GROEPEN

Armoede heeft vele gezichten, ook in Nederland, in elk dorp en elke plaats. We zien de dakloze mensen in de grotere steden. Even zichtbaar zijn de 130 voedselbanken, en de duizenden gezinnen die daarvan gebruik moeten maken. Minder zichtbaar is de stille armoede, achter voordeuren die vaak keurig in de verf zitten. Het zijn de deuren van ouderen, vaak vrouwen met een AOW. Van mensen zonder werk, van alleenstaande moeders of kleine zelfstandigen.

Eén ingrijpende gebeurtenis kan mensen naar het bestaansminimum duwen. Ook mensen met een baan en een eigen huis kunnen door echtscheiding, overlijden, verlies van de baan of te hoge woonlasten terechtkomen onder de armoedegrens.

Vooral huishoudens die al vier jaar of langer onder de beleidsmatige armoedegrens moeten leven hebben het moeilijk. Door hun tekort aan inkomen kunnen zij niet volop meedoen in de samenleving. Voortdurend zijn ze aan het zorgen voor de dag van morgen. Dag in, dag uit merken ze dat ze geen toegang hebben tot kansen en mogelijkheden die anderen wel hebben. Het meest moeilijke is nog wel de uitzichtloosheid, het verlies aan toekomstperspectief. Armoede is dus meer dan een inkomensprobleem.

Armoede in onze samenleving is een samenhang van vele elementen, die vaak tegelijk aanwezig zijn bij arme gezinnen: moeilijkheden in het onderwijs, slechte tewerkstellingskansen, een te gering inkomen, ongezonde huisvesting, moeilijke thuissituaties. Dit alles vormt een kluwen die lastig te ontwarren is. De problemen hangen met elkaar samen, versterken elkaar en kunnen zowel oorzaak als gevolg zijn van de armoede.

Armoede in cijfers

In 2011 had 8,7 procent van alle bijna 7 miljoen huishoudens in Nederland een inkomen onder de lage-inkomensgrens, in totaal ging het om 604 duizend huishoudens. Dit percentage was hoger dan in 2010 (7,4 procent). Het gaat dan zowel om huishoudens mét als om huishoudens zonder kinderen.

In 2011 leefden 371.000 minderjarige kinderen in een huishouden met een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Dat is ruim een op de tien kinderen in Nederland (11,1 procent). Voor het eerst deze eeuw neemt ook het aantal personen toe dat kampt met 'langdurige armoede'. In 2011 leefde 2,5 procent van de Nederlanders vier jaar of langer onder de armoedegrens, in 2010 was dat nog 2 procent.

Eind 2011 zijn er ruim twee miljoen huishoudens waarin minimaal sprake is van één van de onderscheiden vormen van betalingsachterstanden: achterstallige rekeningen om financiële redenen, krediet of lening, afbetalingsregeling, vaak of regelmatige roodstand en creditcardschulden. We hebben het dan over 27,8% van alle huishoudens. De gemiddelde schuld bedraagt € 33.500 (2011: € 32.750) en het gemiddeld aantal schuldeisers 14 (2011: 14).

In 2011 was het aantal arme zelfstandigen voor het eerst groter dan het aantal armen in loondienst (175 duizend versus 170 duizend). Bij huishoudens die bijstand ontvingen, liep het aandeel armen op van 65 naar 68 procent.

Armoede in onze samenleving is een samenhang van vele elementen, die vaak tegelijk aanwezig zijn bij arme gezinnen.

Armoedegrenzen

De **beleidsmatige armoedegrens** is de hoogte van het sociaal minimum, dat elk half jaar door de regering wordt vastgesteld.

De **lage-inkomensgrens** is afgeleid van het bedrag dat een alleenstaande bijstandsgerechtigde in 1979 ontving. Voor latere jaren is deze norm bijgesteld via de consumentenprijsindex. Dit niveau is niet gekoppeld aan een bepaald minimaal consumptiepakket, maar wordt wel verhoogd voor diverse samenlevingsvormen: meerpersoonshuishoudens en kinderen.

De **budgetgerelateerde grens** is een grens die het Sociaal Cultureel Planbureau heeft vastgesteld met behulp van normbedragen van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud). Deze armoedegrens is uitgewerkt in twee varianten.

- De laagste variant gaat uit van wat in Nederland voor een alleenstaande als volstrekt minimaal geldt, ofwel de basisbehoeften (basic needs) en de kosten die daarmee gepaard gaan. Dit zijn de nauwelijks te vermijden uitgaven voor voedsel, kleding, wonen (huur, verzekeringen, energie, water, telefoon, inventaris, onderhoud woning en woongerelateerde belastingen) en enkele overige posten (zoals vervoer, extra ziektekosten, persoonlijke verzorging en wasmiddelen).
- In de hoogste variant zijn ook bescheiden uitgaven opgenomen voor recreatie, lidmaatschap van een bibliotheek, een sport- of hobbyvereniging, een abonnement op een krant en tijdschrift, en een huisdier. Zo'n consumptiepeil wordt aangeduid als 'niet-veel-maar-toereikend' (modest but adequate).

Risicogroepen

Eenoudergezinnen

Eenoudergezinnen bestaan soms uit een vader met kinderen, maar meestal uit een moeder met kinderen. Een deel verdient niet of onvoldoende geld met een baan. De term bijstandsmoeder wordt gebruikt voor een vrouw met één of meer kinderen die geen betaalde baan heeft en daardoor van een bijstandsuitkering leeft. Deze moeders, maar ook steeds vaker vaders, hebben het moeilijk, omdat alleen de bijstand meestal niet of nauwelijks genoeg is om kinderen te onderhouden.

Werkende armen

Steeds meer mensen hebben wel een betaalde baan, maar verdienen te weinig om van rond

Steeds meer mensen hebben wel een betaalde baan, maar verdienen te weinig om van rond te komen.

te komen. Deze groep noemen we de werkende armen. Beroepen waar veel werkende armen voorkomen zijn onder andere schoonmakers, postbodes en boeren en mensen die een eigen bedrijf(je) hebben: zelfstandigen zonder personeel (ZZP'ers).

Allochtonen

25 procent van de niet-westerse allochtonen heeft een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Ze hebben vaak in het land van herkomst een slechte scholing gehad, waardoor ze minder goed aan een baan kunnen komen. Ook beheersen ze de Nederlandse taal vaak niet goed genoeg. De tweede generatie heeft al meer kansen, omdat zij in Nederland opgeleid zijn en de Nederlandse taal beter spreken.

Chronisch zieken

Chronisch zieken hebben minder kans op een redelijk inkomen. Een opleiding volgen is voor deze groep lastig omdat ze er vaak tussenuit zijn vanwege de ziekte die ze hebben. Ook is de kans op een baan veel kleiner.

Dak- en thuislozen

Dak- en thuislozen vormen een groep armen met verschillende achtergronden. Ze leven niet allemaal op straat, maar hebben geen van allen een thuis. Mensen kunnen om zeer verschillende redenen op straat komen te staan, bijvoorbeeld na een echtscheiding of door verlies van baan en inkomen. Het zijn voornamelijk mannen. Slechts 15 procent is vrouw. ■

PROBLEMATISCHE SCHULDEN

In oktober 2009 publiceerde het bureau Panteia de resultaten van een onderzoek naar schulden: 'Huishoudens in de rode cijfers'. De gevolgen van de economische crisis waren toen nog niet zichtbaar, en toen al kampte bijna één op de tien huishoudens in Nederland met problematische schulden. Volgens deskundigen is bij 60 procent van deze huishoudens sprake van een laag inkomen, laaggeletterdheid en/of wisselende loopbanen met betaald werk. Dat zijn de groepen die traditioneel bekend zijn vanuit de sociale zekerheid. Ongeveer 40 procent van de groep is echter nieuw: hoog inkomen, tweeverdieners, hooggeletterd, stevige loopbaan met betaald werk. Bijzonder in deze groep is dat mensen eerder in de problemen lijken te komen door echtscheiding dan door werkloosheid. ■

ARMOEDE IN CIJFERS

7.050.000

In 2011 waren er 7,05 miljoen huishoudens in Nederland

604.000

In 2011 had 8,7 procent van alle bijna 7 miljoen huishoudens in Nederland een inkomen onder de lage-inkomensgrens, in totaal ging het om 604 duizend huishoudens

7,4%

8,7%

2010

2011

Dit percentage was hoger dan in 2010 (7,4 procent). Het gaat dan zowel om huishoudens mét als om huishoudens zonder kinderen.

In 2011 leefden 371 duizend minderjarige kinderen in een huishouden met een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Dat is ruim een op de tien kinderen in Nederland (11,1 procent).

1:10

2.000.000

HUISHOUDENS

Eind 2011 zijn er ruim twee miljoen huishoudens waarin minimaal sprake is van één van de onderscheiden vormen van betalingsachterstanden:

EIND 2012 BEDRAAGT DE GEMIDDELDE SCHULD VAN HUISHOUDENS MET PROBLEMATISCHE SCHULDEN:

€ 33.500

regelmatige roodstand

creditcard schulden

krediet of lening

afbetalings-regeling

ARMOEDEBESTRIJDING IN NEDERLAND:

EEN LANGE GESCHIEDENIS

Van oudsher is er in ons land zorg geweest voor ouderen, werklozen, alleenstaande moeders en kinderen. In de Middeleeuwen spoort de kerk gelovigen aan om geld te geven, met de belofte dat het hen honderdvoudig wordt terugbetaald in de hemel. En er wordt gegeven, niet alleen vanuit religieuze plichtsbesef, maar ook uit solidariteit met de ander.

Met het aantal kerken en de welvaart groeit in de Gouden Eeuw ook de armenzorg. De arme die niet naar de kerk gaat, wordt geholpen door het stadsbestuur. Want de overheid wil wel dat er orde is in de overbevolkte Nederlandse steden. Pas aan het eind van de 19e eeuw ontstaat er draagvlak om de volle verantwoordelijkheid voor de armenzorg bij de overheid neer te leggen. Gereformeerde diaconieën bundelen echter al vanaf 1887 hun krachten. Elk jaar organiseren ze landelijke diaconale conferenties over onderwerpen die de plaatselijke diaconieën bezighouden. En armenzorg staat daarbij hoog op de agenda. Het is op dat moment de belangrijkste taak van de diaconieën.

Kerkelijk maatschappelijk werk

De eerste sociale wet ziet het licht in 1901, een ongevallenwet voor arbeiders. Met een ouderdoms-, invaliditeits- en ziektekostenverzekering voor arbeiders ontstaat in de eerste helft van de 20e eeuw een voorzichtig begin van de verzorgingsstaat. Maar deze wetten waren alleen bedoeld voor werknemers in loondienst. Alle andere burgers zijn tot in de jaren '50 afhankelijk van kerken en van hun eigen sociale netwerk.

In de jaren dertig en ook na de Tweede Wereldoorlog worden vanuit het hervormde en gereformeerde diaconaat allerlei organisaties en instellingen opgericht. Instellingen voor maatschappelijk werk, gezinszorg en pleeg-

zorg, maar ook bejaardenhuizen. De diaconieën geven zelfs de aanzet tot de oprichting van beroepsopleidingen in de zorg en hebben gezinsverzorgsters in dienst. In de jaren zestig gaat de overheid deze werkzaamheden subsidiëren en overnemen van de kerk.

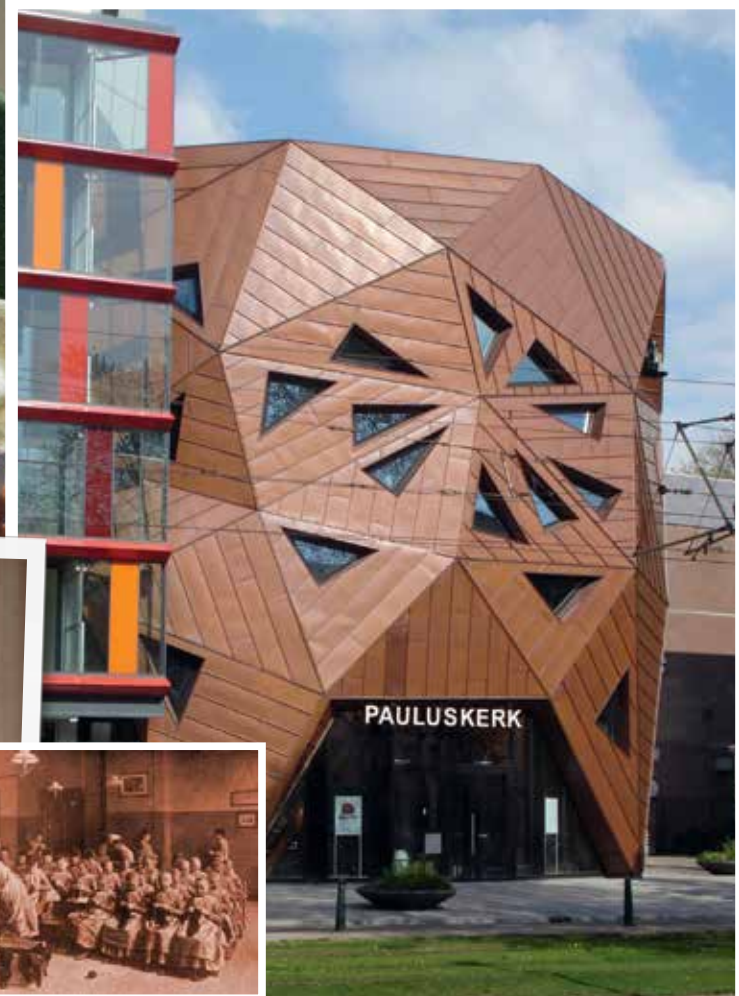
Van gunst naar recht

Tijdens de oorlog ontwikkelt de Nederlandse overheid in ballingschap de visie dat de overheid een bestaansminimum moet garanderen voor alle Nederlandse burgers. De invoering van de Algemene Ouderdomswet (AOW) in 1956 vormt de grondslag voor de moderne verzorgingsstaat. In de jaren daarna wordt het sociale stelsel voortvarend uitgebouwd, met als hoogtepunt de Algemene Bijstandswet in 1965. Deze wet garandeert iedere Nederlander bestaanszekerheid.

Met de komst van deze wet verdwijnt ook het eeuwenoude besef dat hulpverlening een gunst is. Sociale zekerheid wordt een recht. Nederlanders vinden het vanzelfsprekend dat de overheid voor hen zorgt. Kerken richten zich meer en meer op armoedebestrijding in het buitenland. Hoewel de kerken ook in het binnenland blijven opkomen voor mensen die geen helper hebben. Soms onder protest, als signaal naar de overheid dat er gaten vallen in het stelsel.

In de jaren dertig en ook na de Tweede Wereldoorlog worden vanuit het hervormde en gereformeerde diaconaat allerlei organisaties en instellingen opgericht.

Bondgenoot van de armen

Met ongeloof en verbijstering ontdekken de plaatselijke diaconieën aan het begin van de jaren tachtig dat er in eigen land opnieuw armoede heerst. Zo'n 800.000 huishoudens weten de eindjes niet meer aan elkaar te knopen. Er ontstaat discussie omdat in 1983 enkele diaconieën publiekelijk geld geven aan de allerarmsten. De kerken willen een bondgenoot zijn van de armen. Maar veel uitkeringsgerechtigden zijn bang dat 'we teruggaan naar de oude armenzorg'. Oproepen van de Raad van Kerken en het Arbeidspastoraat DISK aan het adres van de overheid om de lasten eerlijk te verdelen, vinden geen gehoor. De Raad van Kerken en DISK slaan daarom de handen ineen. Ze organiseren een beweging die op moet komen voor de armen, 'De Arme Kant van Nederland'. Het geven van financiële hulp moet een 'helpen onder protest' zijn. De kerken voeren een pleidooi voor een structurele oplossing. Het wordt niet gehoord. Ondertussen wordt de kloof tussen arm en rijk steeds groter.

'Onder protest'

De regering start de herziening van het sociale stelsel. In 2004 worden uitkeringen bevroren. De wet Werk en Bijstand legt de uitvoering van het armoedebestrijdend beleid neer bij de gemeentes en in 2010 worden de mogelijkheden van gemeentes om inkomensondersteuning te bieden verkleind. De groei van de armoede lijkt de komende jaren af te zullen zwakken, volgens de cijfers van het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek). Maar voorlopig zullen de kerken moeten blijven helpen 'onder protest'. ■

- ▶ www.disk-arbeidspastoraat.nl
- ▶ www.armekant-eva.nl

MAJA VAN EEKELN, DIAKEN IN ETTEN-LEUR

foto: Gerrit Groeneveld

“Echt naar mensen luisteren”

De diaconie in Etten-Leur heeft aandacht voor mensen die niet veel hebben en ook niet ‘houden’. Diaken Maja van Eekelen is vertrouwenspersoon: “Het belangrijkste van diaconaat is dat je de boodschap doorgeeft dat mensen geliefd zijn door God en door ons. We moeten er steeds weer bij stilstaan wat het betekent voor

mensen om buitengesloten te worden. En wat het kan betekenen als er echt naar hen wordt geluisterd. Wij merken dat mensen niet meer naar de kerk komen als ze het financieel niet meer redden. We werken nauw samen met de pastorale bezoekers om te ontdekken om wie het gaat en om die mensen te laten merken dat ze erbij horen. We leren de bezoekers om dóór te vragen als ze iets vermoeden. Ze vragen of

mensen bezoek van de diaconie willen, want onze diaconie wil hen zonodig financieel helpen. Om mensen buiten onze gemeente te bereiken, doen we ieder jaar het kerkblad met brief in alle brievenbussen. In de brief vragen we of mensen voor zichzelf bij ons aan willen kloppen of dat ze iemand anders onder onze aandacht willen brengen. Gelukkig zijn we in de omstandigheden dat we kunnen helpen.” ■

HARD WERKEN

EN TOCH ARM

“Na haar scheiding is ze meer uren in de thuiszorg gaan werken om in haar eigen onderhoud te voorzien. Ze redt het maar net. Ze heeft één middag vrij om een beetje bij te komen. Maar door het aanbestedingsbeleid rond de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is haar werkgever in de problemen gekomen en wordt ze fors gekort in salaris. Ze zal nu ook haar broodnodige vrije middag op moeten geven en heeft geen ruimte meer voor haar enige ontspanning, de cantorij.”

Werk is geen garantie om te ontsnappen aan armoede. Meer dan de helft van het aantal Nederlanders dat onder de armoedegrens leeft, heeft betaald werk. Deze groep werkende armen lijkt alleen maar te groeien.

Grootste risicogroep onder de werkende bevolking vormen:

- kleine zelfstandigen (43% van de werkende armen!)
- laagopgeleide alleenstaande moeders met deeltijdbaan
- allochtonen
- uitzendkrachten
- structureel gesubsidieerde arbeid (lage lonen) in de sectoren horeca, thuiszorg, handel, landbouw en visserij
- mensen met een flexibel contract.

Veel werkende armen hebben vanuit de bijstand een baan gevonden. Ze kunnen geen aanspraak meer maken op regelingen als zorg- en huurtoeslag of een aanvullende uitkering. Gemeentelijke voorzieningen worden vaak niet aangevraagd, omdat ze niet weten dat ze er recht op hebben. Toch blijven ze werken, ondanks de terugval in inkomen. Want wat telt, is het gevoel dat ze erbij horen.

Wat kunt u doen?

Het is belangrijk dat deze mensen de inkomensondersteuning krijgen waar ze recht op hebben. Informeer hiernaar bij de burgerlijke gemeente of de SVB (Sociale Verzekerings Bank). ■

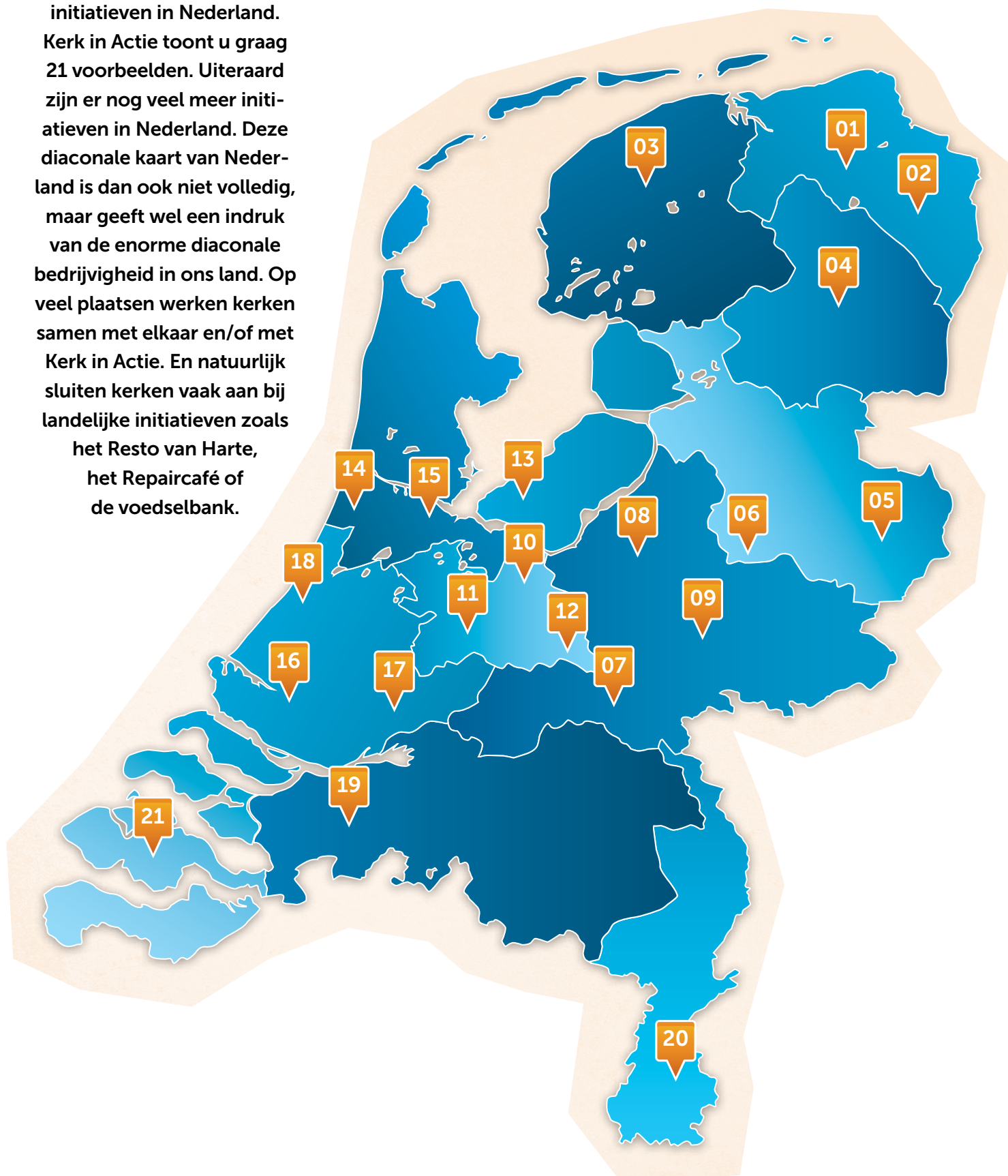
Meer dan de helft van het aantal Nederlanders dat onder de armoedegrens leeft, heeft betaald werk. Deze groep werkende armen lijkt alleen maar te groeien.

DIACONAAAT

OP DE KAART

Het wemelt van de (kleinschalige) diaconale initiatieven in Nederland. Kerk in Actie toont u graag 21 voorbeelden. Uiteraard zijn er nog veel meer initiatieven in Nederland. Deze diaconale kaart van Nederland is dan ook niet volledig, maar geeft wel een indruk van de enorme diaconale bedrijvigheid in ons land. Op veel plaatsen werken kerken samen met elkaar en/of met Kerk in Actie. En natuurlijk sluiten kerken vaak aan bij landelijke initiatieven zoals het Resto van Harte, het Repaircafé of de voedselbank.

GRONINGEN

01 Groningen * INLIA biedt hulp aan asielzoekers in nood en begeleidt uitgeprocedeerde asielzoekers bij hun terugkeer. [▶www.inlia.nl](http://www.inlia.nl)

02 Finsterwolde * De jeugd van Finsterwolde heeft een vaste stek: het Schienvat. Er is soos, maar ze kunnen er ook leren koken of danslessen nemen. [▶www.schienvat.com](http://www.schienvat.com)

FRIESLAND

03 Britsum * Iedere maand brengen de gemeenteleden in Britsum zelf gekweekte aardappelen, groenten en fruit naar de kerk. De 'collecteopbrengst' is bestemd voor de voedselbank in Leeuwarden. [▶members.chello.nl/j.westra4/](http://members.chello.nl/j.westra4/)

DRENTHE

04 Assen * De Adventskerk is de drijvende kracht achter Resto van Harte, een bijzonder restaurant, waar buurtbewoners voor een klein prijsje kunnen genieten van een groots diner. [▶www.restovanharte.nl](http://www.restovanharte.nl)

OVERIJSEL

05 Hengelo * Bijna niets wordt meer zomaar weggegooid in Hengelo. In het Repair Café kunnen de Hengelo-ers alles wat stuk is, komen repareren. Duurzaam, praktisch en gezellig. [▶www.repaircafe.nl](http://www.repaircafe.nl)

06 Bathmen * De kleine gemeente in Bathmen zorgt ieder jaar voor zeker 80 voedselpakketen. De voedselbank in Zutphen deelt ze dankbaar uit. [▶www.pgbathmen.nl](http://www.pgbathmen.nl)

GELDERLAND

07 Wageningen * Diaconaal Inloopcentrum Markt 17 is een ontmoetingsplek in het centrum van Wageningen, waar bezoekers welkom zijn voor een warme maaltijd of een gesprek. [▶www.inloopcentrumwageningen.nl](http://www.inloopcentrumwageningen.nl)

08 Putten * Vrijwilligers en diakenen beheren twee aangepaste vakantiechalets, waar mensen met een lichamelijke (of financiële) beperking kunnen genieten van hun vakantie. [▶www.chaletproject.nl](http://www.chaletproject.nl)

09 Apeldoorn * Ieder jaar zorgt de Protestantse Gemeente De Drie Ranken ervoor dat mensen met een kleine beurs toch op vakantie kunnen dankzij de actie 'Vakantiegeld Samen Delen'. [▶www.3ranken.nl](http://www.3ranken.nl)

UTRECHT

10 Amersfoort * Jongeren uit Amersfoort worden al even vrolijk van de activiteiten van Stichting de Vrolijkheid als de kinderen voor wie zij zich inzetten. Enthousiast werken ze mee om jonge asielzoekers een vrolijke dag te bezorgen. [▶www.vrolijkheid.nl](http://www.vrolijkheid.nl)

11 Woerden * Van iedere uitgave voor iets wat 'pure luxe' is geven gemeenteleden tien procent aan de diaconie.

De opbrengst van 'Tienden de Luxe' gaat naar armoedebestrijding. [▶www.kerkklanken.nl](http://www.kerkklanken.nl)

12 Veenendaal * Kerk en Minima helpt gezinnen in financiële problemen weer op weg. Met geld en goederen, maar ook door begeleiding en ondersteuning. [▶www.kerkenminima.nl](http://www.kerkenminima.nl)

FLEVOLAND

13 Almere * Met een speciale betaalpas waarop maandelijks een tegoed wordt gestort, kunnen cliënten van het Voedselloket Almere winkelen bij de 'sociale supermarkt'. [▶www.voedselloketalmere.nl](http://www.voedselloketalmere.nl)

NOORD-HOLLAND

14 Haarlem * Stem in de Stad ondersteunt vluchtelingen, dak- en thuislozen en mensen die op een andere manier zijn vastgelopen in hun leven. [▶www.stemindestad.nl/](http://www.stemindestad.nl/)

15 Amsterdam * Burennetwerk Amsterdam zorgt ervoor dat mensen in buurten elkaar weten te vinden als ze hulp willen bieden of nodig hebben. Of het nu gaat om een klusje in huis of een gezellig kopje thee. [▶www.burennetwerk.nl](http://www.burennetwerk.nl)

ZUID-HOLLAND

16 Vlaardingen * De stilte zoeken of juist het contact. Het kan bij Diaconaal Missionair Centrum De Windwijzer. Mensen met een krappe beurs kunnen ook terecht in de weggeefwinkel of op het diaconaal spreekuur. [▶www.dewindwijzer.nl](http://www.dewindwijzer.nl)

17 Giessen-Oudekerk en Peursum * Een diaconale hulpdienst biedt uitkomst aan gemeenteleden die verlegen zitten om oppas nodig hebben, of even wat hulp nodig hebben in de huishouding. [▶www.hggop.nl/](http://www.hggop.nl/)

18 Delft * Dertien Delftse geloofsgemeenschappen werken samen in Het Interkerkelijk Sociaal Fonds Delft. Het doel: financiële en sociale noodhulp aan mensen die ergens anders geen hulp (meer) vinden. [▶www.isfdelft.nl/](http://www.isfdelft.nl/)

BRABANT

19 Breda * Drie keer in de week staat de bus van Stichting de Herberg bij het station van Breda. Daklozen kunnen er terecht voor een warme kop soep, kleding en natuurlijk een gezellig praatje. [▶www.stichtingdeherberg.nl](http://www.stichtingdeherberg.nl)

LIMBURG

20 Sittard-Geleen * Dak- en thuisloze mensen kunnen even op adem komen in de huiskamer van Inloophuis BieZefke. Ze vinden er warmte, een kop koffie en een luisterend oor. [▶www.bie-zefke.nl](http://www.bie-zefke.nl)

ZEELAND

21 Diaconieën in Zeeland * hebben hun krachten gebundeld in Splinter, een platform voor bestrijding van armoede en sociale uitsluiting in Zeeland. [▶www.splinterzeeland.nl](http://www.splinterzeeland.nl)

KINDEREN EN ARMOEDE

'KINDEREN UIT ARME GEZINNEN WILLEN OOK GEWOON GEZELLIG KNUTSELEN'

Kinderombudsman Marc Dullaert opende in 2012 een meldpunt voor kinderen in armoede. Hij zegt: "Opvallend vind ik dat veel kinderen schrijven over het ontbreken van een goede maaltijd, een warm huis en kleding. Kortom: zaken die voor Nederlandse kinderen vanzelfsprekend zouden moeten zijn." Armoede is voor kinderen dus meer dan gebrek aan geld. Armoede, dat is gebrek aan veiligheid.

Armoede, dat is ook dat kinderen niet mee kunnen doen met schoolreisjes, sportverenigingen of muziekonderwijs. Dullaert: "Veel kinderen schamen zich voor hun situatie. Zo lees ik verhalen van kinderen, die na een schoolvakantie verhalen verzinnen over wat voor leuke dingen ze hebben gedaan. Of kinderen die geen vriendjes mee naar huis nemen om te spelen, bang dat ze zullen zien hoe de situatie thuis is. Veel kinderen schrijven ook over stress, spanningen en verdriet in huis." Door het gebrek aan geld lijden kinderen honger, komen ze in aanraking met de politie, leven ze met huiselijk geweld, voelen ze zich eenzaam en hebben ze leerachterstanden.

Iedere week heten Petra Doorn en Willeke Eikelenboom tientallen kinderen welkom in de Kinderwinkel in Den Haag. De Kinderwinkel is een project van Stek (Stichting voor Stad en Kerk), de diaconale uitvoeringsorganisatie van de Protestantse Gemeente in Den Haag.

Alleen al in Den Haag komen 22.000 kinderen uit een arm gezin. In de Kinderwinkel kunnen ze hun huiswerk maken, spelen en sporten, knutselen of lekker tuiten. De dingen doen, waar thuis geen geld, aandacht en rust voor is.

Positieve aandacht

De armoede van een kind oplossen, kunnen kerken niet. "Aan de kant van de ouders wordt gelukkig vaak al veel gedaan," zegt Petra Doorn, "Maar je kunt wel zorgen dat kinderen niet teveel lijden onder de armoede van de ouders. Wij proberen in de Kinderwinkel momenten te creëren die horen bij gezinnen die lekker draaien. Dat je er bent als een kind uit school komt en vraagt: hoe gaat het met je? Veel ouders van arme gezinnen zijn aan het overleven. Ze zitten klem. Over sommige 'multiproblem'-gezinnen hebben wij van de gemeente het advies gekregen om er geen vrijwilligers op af te sturen. De situatie daar is te ingewikkeld. Wij willen deze kinderen positieve aandacht geven. Het mooie is dat sommige kinderen, als ze de puberteit door zijn, terugkomen, bijvoorbeeld om stage te lopen."

Signalen

Petra Doorn herkent kinderen in armoede snel. "Onze kinderclub kostte 50 cent. Want we wilden dat het een bewuste keus zou zijn van ouders. Maar we merkten dat sommige kinderen deze club meden, terwijl ze wel aan andere activiteiten meededen. We zijn gestopt om dat bedrag te vragen. Onze bijbelclub wordt altijd afgesloten met een lunch en sommige kinderen zijn vanaf het moment van binnenkomst gefocust op de lunch die gaat komen. We hebben gemerkt dat het goed werkt om al vrij snel wat fruit te geven aan de kinderen. Daarna doen ze veel leuker mee en hebben ze geduld om de lunch af te wachten. Het lijkt er sterk op dat sommige kinderen 's morgens door hun ouders zonder eten de straat op zijn gestuurd. Armoede is vaak minder goed te zien aan speelgoed of kleding. Wat ik wel merk is dat veel kinderen geen knutselmateriaal hebben. Ze neuzen bij ons in de prullenbak, op zoek naar gekleurd papier. En sommige kinderen bedenken verhalen. Vlak na Sinterklaas ving ik op dat een jongetje zei: 'Ik heb een Wii gekregen.' Waarop zijn vriendje antwoordde: 'Ik ook.' Dat was zo overduidelijk niet waar. Ze weten maar al te goed wat ze willen en om erbij te horen, moeten ze zo'n verhaal ophangen."

Wat kunt u doen?

Positieve en liefdevolle aandacht geven is het allerbelangrijkste dat u voor deze kinderen kunt doen. Sommige arme gezinnen met kinderen zijn gebaat bij goede fietsen en computers. Computers zijn nodig om huiswerk te kunnen maken. De fiets geeft bewegingsvrijheid en is geschikt om grotere zaken

mee te vervoeren. Bovendien kunnen kinderen op de fiets naar een middelbare school die wat verder weg ligt. Dat scheelt veel reiskosten. Soms gaat het ook om uitleg van eenvoudige dingen. Zo hikken sommige ouders aan tegen de aanschaf van een OV chipkaart. Ze beseffen niet dat losse tramkaartjes op lange termijn veel duurder zijn. Als u ouders dat leert dan kunnen ze daar veel profijt van hebben. Petra: "Wij wonen in een achterstandswijk met veel migranten. Contacten tussen mensen uit verschillende landen komen maar moeizaam tot stand. Maar daar kun je ook je eigen weg in gaan. Je kunt op een schoolplein even kennis gaan maken. En misschien eens met een allochtone moeder een zaterdag het park in om haar te leren fietsen. Kinderen zetten vaak uit zichzelf al die stap."

"Verder is het belangrijk dat diakenen goed op de hoogte zijn van de regelingen. In Den Haag kunnen arme kinderen gratis voetballen. En van Stichting Leergeld krijg je ook nog gratis voetbalkleding. Als migrant heb je daar niet altijd weet van. Een diaconie moet ook aan de gemeente laten weten dat ze met armoede bezig zijn. Er zijn veel welzijnsorganisaties, maar je bent uniek als je werkt met veel vrijwilligers en een paar beroepskrachten. Zo werkt een kerk. En daar kunnen burgerlijke gemeentes wat mee. Als je een goed plan bedenkt zijn er altijd wel potjes te vinden."

"En als je met kinderen gaat werken, zorg vooral dat je het gezellig met elkaar hebt. Dit zijn kinderen die ook een leuke tijd willen. Ze willen heel gewoon lekker knutselen en met je lachen." ■

Wij proberen in de Kinderwinkel momenten te creëren die horen bij gezinnen die lekker draaien.

WAAROM IS HET ARMOEDECIJFER ONDER KINDEREN ZO HOOG?

Van de totale bevolking kampt 7,8 procent met armoede. Maar het armoedepercentage bij kinderen bedraagt 11 procent, ongeveer 377.000 kinderen. Dat komt omdat eenoudergezinnen sterk zijn oververtegenwoordigd in de groep met risico op armoede. Kinderen van niet-westerse allochtone herkomst lopen eveneens een betrekkelijk hoog risico op armoede, doordat niet-westerse gezinnen vaak van een uitkering afhankelijk zijn.

De provincies Zuid-Holland en Groningen telden in 2011 met bijna 14 procent het hoogste aandeel minderjarige kinderen met een risico op armoede. Ook in Noord-Holland en Limburg was het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen met bijna 12 procent bovengemiddeld hoog. In Drenthe was het armoederisico voor minderjarige kinderen het laagst (ruim 8 procent) en ook in Utrecht en Gelderland liep minder dan 1 op de 10 kinderen risico op armoede. (Bron: CBS, maart 2013) ■

WIJSHEDEN

OVER ARMOEDE EN RIJKDOM

Al eeuwenlang denken mensen na over armoede en rijkdom. Hang eens een citaat boven uw bureau, bespreek ze in de diaconale vergadering of neem er een mee op huisbezoek.

Welvaart is niet zonder vrees en ongemakken; **armoede niet zonder troost en hoop.**

FRANCIS BACON

ARMOEDE

GEORGES VAN ACKER, Vlaams dichter 1919

Geld maakt niet gelukkig. Dat heeft het met armoede gemeen.

SIMON CARMIGGELT, Nederlands schrijver 1913-1987

ARMOEDE

is een grote vijand van het menselijk geluk; zij vernietigt de vrijheid en maakt het uitoefenen van sommige deugden onmogelijk, en van andere zeer moeilijk.

SAMUEL JOHNSON, Engels schrijver, 1709-1784

De grootste vervuiler op de wereld is de **armoede**

INDIRA GANDHI, Indiaas politicus

ARMOEDE

is de enige last die des te zwaarder wordt naarmate er meer geliefde wezens zijn om hem te helpen dragen.

JEAN PAUL, Duits dichter 1763-1825

ALS IK DE ARMEN **BROOD** GEEF,

dan noemen ze me een heilige. Als ik vraag waarom de armen geen eten hebben, dan noemen ze me een communist.

HÉLDER CÂMARA, *Braziliaanse bisschop 1909 - 1999*

GELD

FJODOR M. DOSTOJEWSKI,
Russisch schrijver 1821-1881

MAAK ME NIET ARM, MAAR OOK NIET RIJK, VOED ME SLECHTS MET WAT IK NODIG HEB. WANT ALS IK RIJK ZOU ZIJN, ZOU IK U WELLICHT VERLOOCHE-
NEN, ZOU IK KUNNEN ZEGGEN: 'WIE IS DE HEER?' EN ALS IK ARM ZOU ZIJN, ZOU IK STELEN EN DE NAAM VAN MIJN GOD TE SCHANDE MAKEN.

WOORDEN VAN AGUR, **SPREUKEN 30, 8 EN 9**

NIEMAND IS ZO ARM, DAT HIJ NIETS KAN GEVEN OF ZO RIJK, DAT HIJ NIETS KAN ONTVANGEN.

HÉLDER CÂMARA, *Braziliaanse bisschop 1909 - 1999*

IK DEEL UIT AAN JOU,

JIJ DEELT UIT AAN MIJ.

We leveren ons uit aan elkaar en we houden ruimschoots over: wel twaalf manden vol.

HILDA LUKEN, *Medemens 1*

Niemand is zo arm dat hij geen glimlach nodig heeft. Niemand is zo rijk dat hij geen glimlach geven kan en niemand is zo rijk dat hij geen glimlach nodig heeft. Je hoeft geen geld te bezitten om waardig te zijn.

MAHATMA GANDHI, *Indiaas politicus 1869-1948*

VOEDSELBANKKLANT MEVROUW QUAARS:

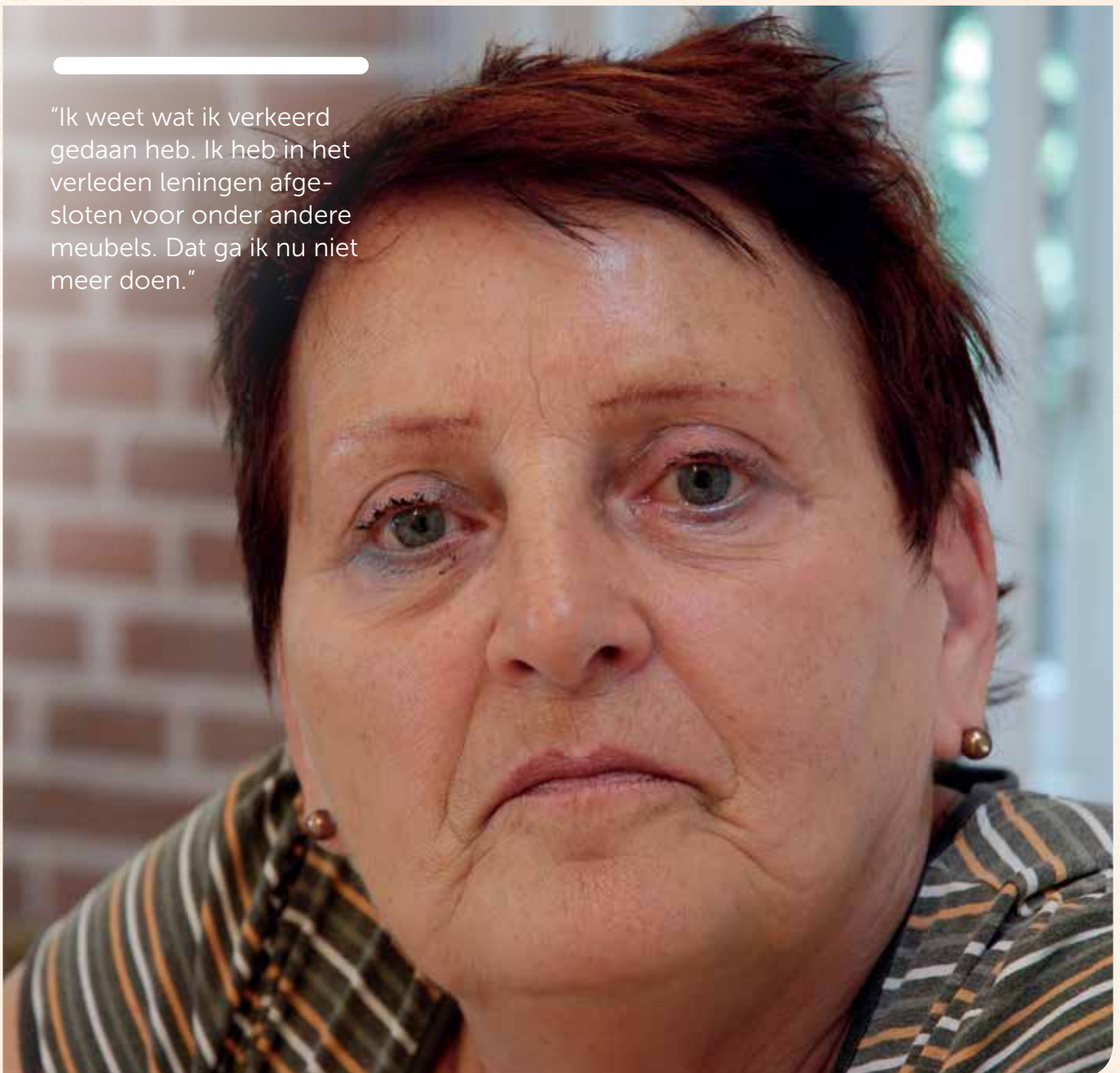
“Ik heb mijn les wel geleerd”

“Toen mijn man plotseling overleed, bleef ik achter met drie opgroeiende kinderen die allemaal iets nodig hadden. In de kortste tijd liep ik achter met betalingen. De ene keer betaalde ik de huur, de andere keer de energiereke-

ning, tot de schulden te hoog opliepen. Ik heb het geluk dat ik een goede bewindvoerder heb. Ze is net een zus voor me. Als mijn kleinkinderen jarig zijn, krijg ik via haar geld om cadeaus te kopen. Ze neemt alle brieven mee die binnenkomen. Daar hoef ik niet naar om te kijken. Over een half jaar zijn mijn schulden gesaneerd. Ik ben wel blij dat

het dan afgelopen is. Ik heb mijn les wel geleerd. Ik weet wat ik verkeerd gedaan heb. Ik heb in het verleden leningen afgesloten voor onder andere meubels. Dat ga ik nu niet meer doen.” ■

“Ik weet wat ik verkeerd gedaan heb. Ik heb in het verleden leningen afgesloten voor onder andere meubels. Dat ga ik nu niet meer doen.”

ARMOEDE OP DE POLITIEKE AGENDA

De armoede is niet van gisteren. Al in 1987 was de maat vol voor de kerken. De armoede was zo schrijnend dat er iets moest gebeuren. De kerken organiseerden een conferentie 'De arme kant van Nederland.' Het was de start voor een brede interkerkelijke samenwerking om de armoede te bestrijden. De werkgroep Arme kant van Nederland/EVA of kortweg: De Arme Kant.

De Arme Kant doet al haar werk in samenwerking met mensen die zelf arm zijn en met vertegenwoordigers van lokale en landelijke kerken.

Veel aandacht trokken de onderzoeken die De Arme Kant deed naar de financiële steunverlening door diaconieën. Het eerste onderzoek vond plaats in 2005. Het was het begin van

een lobby in politiek Den Haag die nog steeds voortduurt. De Arme Kant geeft publicaties en werk materiaal uit voor mensen in armoede. Diaconieën en pci's (parochiële caritas instellingen) krijgen steun van De Arme Kant bij hun strijd tegen verarming en verrijking. De Arme Kant doet al dit werk in samenwerking met mensen die zelf arm zijn en met vertegenwoordigers van lokale en landelijke kerken. Samen met hen heeft de Arme Kant ervoor gezorgd dat armoede in Nederland op de kerkelijke en politieke agenda is gekomen.

Wat kunt u doen?

Op de website van De Arme Kant vind je veel achtergrondinformatie en onderzoeksresultaten. Een must voor iedere diaken die zich meer in dit onderwerp wil verdiepen.

► www.armekant-eva.nl ■

DE JAREN 80 WAREN DE JAREN VAN DE GROTE DEMONSTRATIES

Een schat aan informatie is er op het internet te vinden over armoede.

De meest opvallende, praktische en informatieve websites staan hier voor u bij elkaar.

VANUIT DE KERKEN

› www.armekant-eva.nl

Deze interkerkelijke werkgroep organiseert bijeenkomsten om met mensen in gesprek te raken over armoede. De werkgroep is voortdurend in gesprek met de politiek om verbeteringen in de sociale zekerheid en zorg te krijgen en te pleiten voor een rechtvaardiger verdeling van de welvaart. Op de website van de Arme Kant is een schat aan informatie te vinden over armoede in Nederland.

› www.kerkinactie.nl

Diaconale organisatie van de Protestantse Kerk. Op de website veel informatie voor diakenen over armoede en projecten in Nederland.

SCHULDHULPVERLENING

› www.uitdeschulden.nu

Digitale hulpsite van SchuldHulpMaatje, waar mensen met schulden zelf kunnen uitzoeken hoe hun situatie er uit ziet en hoe ze het probleem van schulden kunnen aanpakken.

› www.schuldhulpmaatje.nl

Mensen met schulden kunnen zich hier aanmelden of een schuldhulpmaatje in hun eigen regio zoeken.

› www.schuldhulpverlening.org

Iedereen die met problematische schulden zit, kan de hulp inroepen van een schuldhulpverlener. Er zijn in Nederland vijftig Gemeentelijke Kredietbanken (GKB's), sociale diensten en particuliere organisaties die hulp bieden.

› www.budgetteer.nl

Particuliere christelijke schuldhelporganisatie.

› www.schulden.nl

Overzicht van schuldregelingen in Nederland.

› www.stidag.nl

Eerste hulp bij ondernemen en schulden.

› www.zelfjeschuldenregelen.nl

Mogelijkheden om zelf stap voor stap schulden te regelen en weg te werken.

SOCIALE WETGEVING

› www.geldwijzer.info

Overzicht van alle sociale wet- en regelgeving.

› www.berekenuwrecht.nl

Bereken de rechten op uitkeringen, regelingen en voorzieningen.

› www.echtscheidingswijzer.nl

Wegwijzer bij echtscheiding en de economische gevolgen.

› www.kennisring.nl

Informatie over sociale zekerheid, ingedeeld in thema's.

› www.rechttopbijstand.nl

Informatie over algemene en bijzondere bijstand.

› www.consuwijzer.nl

Het loket van de overheid voor consumenten. Hier vindt u informatie over uw rechten als consument en kunt u vragen en klachten kwijt.

PRAKTISCHE HULP

› www.csconline.nl

zoekers en aanbieders van allerlei soorten van hulp.

› www.stichtingpresent.nl

Present koppelt groepen vrijwilligers aan mensen die verlegen zitten om hulp. Zo wil Present bouwen aan een samenleving waarin mensen naar elkaar omzien. De hulp die Present biedt, is breed: van het opknappen van een tuin en klussen in huis tot zorgen voor gezelschap om eenzaamheid te verlichten. Present is een landelijke organisatie met lokale afdelingen. Op de website kunt u nagaan of Present ook in uw regio actief is.

› www.stichtingHiPnl

Stichting HiP organiseert hulp vanuit kerken/pa- rochies en hun leden voor mensen die (tijdelijk) geen beroep kunnen doen op een eigen sociaal netwerk of zich in een sociaal isolement bevinden. Dat doet HiP met een 0900-hulplijn, een helpdesk en een database met vrijwilligers uit de kerken. HiP werkt in bijna heel Nederland.

› www.voedselbankennederland.nl

De voedselbank verdeelt producten die bedrijven anders weg zouden gooien onder mensen die een laag inkomen hebben. Bij Voedselbanken Nederland zijn acht regionale voedselbanken aangesloten, die de lokale voedselbanken coördineren. Op de website vindt u een overzicht.

› www.kledingbank.nl

Overal in het land zijn kledingbanken te vinden, waar mensen met financiële problemen kleding kunnen krijgen. Een overzicht van kledingbanken per provincie staat op

› www.dressforsuccess.nl

Dress for success wil mensen die een baan zoeken helpen. Dit doen ze door een set mooie, nette kleding te geven waarin mensen kunnen solliciteren. Dat vergroot hun kans om een baan te krijgen. De kleding zorgt ook voor extra zelfvertrouwen, zodat ze het gesprek met een positief gevoel in kunnen gaan. Dress for Succes heeft winkels in de meeste grote steden van Nederland.

› www.actiestillearmoede.nl

Kerstpakkettenactie voor mensen die leven in armoede. Aanmelden via formulier op de website.

KINDEREN EN JONGEREN

› www.uitdemin.nl

Een website waar jongeren terecht kunnen met hun vragen en problemen rondom geld. Vrijwilligers helpen hen verder.

› www.leergeld.nl

Alle kinderen mogen meedoen. Dat is het motto van Stichting Leergeld. Deze stichting wil voorkomen dat kinderen buitengesloten worden omdat hun ouders niet genoeg financiële middelen hebben. Leergeld zorgt ervoor dat ook 'arme' kinderen kunnen voetballen, genoeg schoolspullen hebben en hun creativiteit ontwikkelen. In Nederland zijn 70 lokale stichtingen Leergeld actief, verspreid over alle provincies. Op de website vindt u een stichting bij u in de buurt.

› www.nibud.nl

Budgetteren is moeilijk. De website van het Nibud biedt volop inspiratie voor iedereen die beter wil leren omgaan met geld. ■

"De nood neemt toe. Dat zie ik aan de ouderen waar ik mee te maken krijg, en dat onder- vind ik ook in mijn eigen portemonnee. Vorig jaar had ik nog 33 euro per week te besteden. Dat haal ik niet meer."

MIRJAM,
HULPVERLENER
EN ERVARINGS-
DESKUNDIGE

KERK IN ACTIE:

WEL BESTEED, NAMENS U EN VOOR U!

Hoe verdeelt u het diaconale geld op een verantwoorde manier? Een ding staat voorop: diaconaal geld moet besteed worden aan mensen die in de problemen zitten, aan kwetsbare mensen, aan mensen in de verdrukking, mensen die niet meetellen en niet kunnen meekomen in onze maatschappij. Kerk in Actie is in het

leven geroepen om, namens en voor u, projecten en diaconale initiatieven te steunen, in Nederland en elders op de wereld.

Landelijke collectes

Kerk in Actie vraagt dan ook met klem aan alle diaconieën om de landelijke collectes onder de aandacht te brengen van de gemeenteleden. Ieder jaar zijn er twee collectemomenten voor het dia-

conale werk in Nederland: een collecte in het voorjaar en een collecte in het najaar. In de maanden februari, juni en oktober zijn er landelijke collecten voor het werelddiaconale werk van Kerk in Actie. In het voorjaar, rond Pinksteren, in de zomer en in het najaar zijn er collecten voor het Zendingswerk.

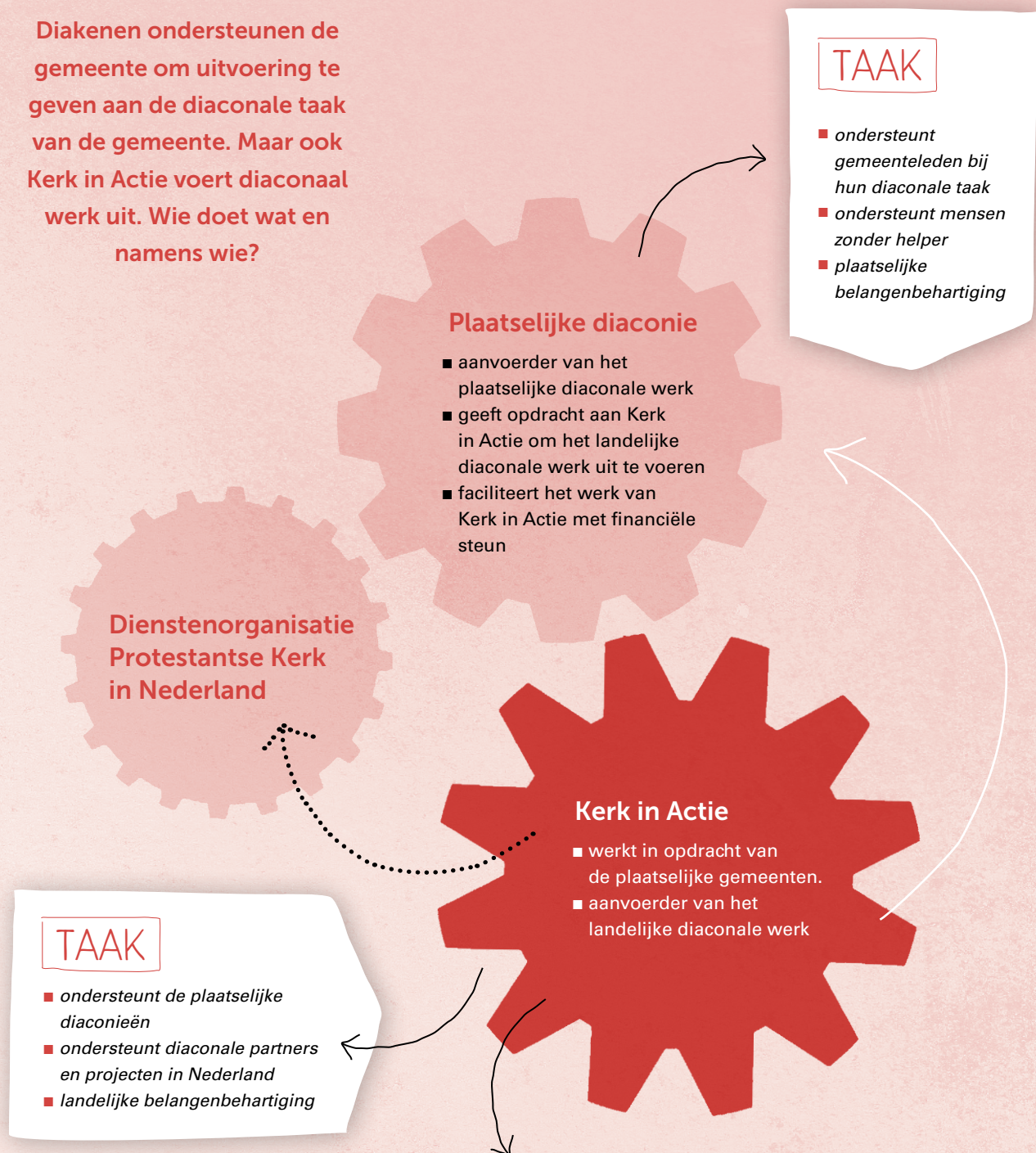

U vindt alle collecte-informatie op
▶ www.kerkinactie.nl/collectes

foto: Ruben Altena

foto: Gerrit Groeneveld

Diakenen ondersteunen de gemeente om uitvoering te geven aan de diaconale taak van de gemeente. Maar ook Kerk in Actie voert diaconaal werk uit. Wie doet wat en namens wie?

HOE ONDERSTEUNT KERK IN ACTIE DIACONIEËN?

- Met het vakblad Diakonia
- Met de Landelijke Diaconale Dag
- Met www.kerkinactie.nl
- Met cursussen voor diakenen
- Met gemeenteadvisers
- Met landelijk lobbywerk
- Met financiële steun aan diaconale projecten in Nederland namens de diaconieën

› Lees meer op:

› www.kerkinactie.nl/diaconaat
en › www.kerkinactie.nl/armoede

DIACONAAAT: OPDRACHT VAN GOD, WERK VAN MENSEN

Waarom komt een kerk in actie tegen onrecht?

EEN BIJBELSE ONDERBOUWING VAN HET DIACONAAT

Het is een basisrecht van ieder mens om te leven in waardigheid. Armoede en rijkdom zijn geen onveranderlijke grootheden die God ons heeft gegeven. Het zijn de resultaten van de manier waarop mensen omgaan met hun geld en hun bezit en de toegang tot bestaansmiddelen verdelen. Daarom moeten mensen ook hun krachten moeten bundelen om armoede uit te bannen. In de politiek, de kerk en in de samenleving.

Kerk in Actie ondersteunt plaatselijke kerken en diaconieën bij hun inzet om het goede te doen. Barmhartigheid en gerechtigheid gaan samen op. De kerk is een plek waar omgezien wordt naar mensen die lijden aan onrecht. En de kerk bestrijdt het onrecht door op te komen voor mensen zonder helper en te pleiten voor structuren waar zij weer tot hun recht komen.

Diaconaat op drie manieren

In het diaconaat bestaan van oudsher twee principes die nauw met elkaar verbonden zijn en hun bron vinden in het Evangelie. Gedwongen door de snel veranderende samenleving is er een derde principe bijgekomen: helpen met perspectief. Elke diaconie kan zich bezinnen op deze diaconale principes. Komen ze alle drie aan bod? En vullen ze elkaar aan binnen uw diaconie?

Helpen waar geen ander helpt

De Barmhartige Samaritaan is een toonvoorbeeld van iemand die dit principe van barmhartigheid in praktijk brengt. Deze hulp is meestal incidenteel en tijdelijk en wordt geboden waar anderen het laten afweten of zich niet verantwoordelijk voelen. Denk aan de stille hulp, noodfondsen, voedselbanken, kledingbanken, eetprojecten. Het draait erom dat er brood op de plank is en dat rekeningen betaald worden als bijvoorbeeld afsluiting of huisuitzetting dreigt.

Helpen onder protest

Waar de beleidsmakers falen om iedere burger recht te doen, hebben de kerken een belangrijke signalerende rol. Kerken doen dat op veel manieren. Namens hen kaart Kerk in Actie knelpunten aan bij de landelijke politiek en doet voorstellen tot verbetering. Dat gebeurt ook lokaal, door de kerken zelf. Diaconale vrijwilligers trekken aan de bel bij instanties. Diaconieën draaien mee in cliëntenraden of nemen het woord tijdens een gemeenteraadsdebat. Het gaat erom dat oorzaken worden benoemd en aangekaart om nieuwe problemen te voorkomen.

Helpen met perspectief

Het Evangelie spoort mensen aan om hoop en steun te geven. Dat doen mensen door elkaar persoonlijke aandacht te geven en samen op zoek te gaan naar een oplossing. Uiteindelijk draagt dit bij aan de eigenwaarde en zelfredzaamheid. Hulp met perspectief zorgt ervoor dat mensen weer op eigen benen kunnen staan. Barmhartigheid (er zijn) en gerechtigheid (signaleren) gaan hier hand in hand. Deze vorm van hulp is gericht op het duurzaam oplossen van problemen.

Armoede in de Bijbel

Het beoefenen van barmhartigheid en gerechtigheid brengt ons in de voetsporen van God. Niet voor niets spreekt de Bijbel maar liefst 2100 keer over armoede. De wetgeving van het Oude Testament bevat veel regels om de armen te beschermen. Het doel is steeds dat zij een volwaardige plaats in de gemeenschap hebben. De zorg voor de armen hoort bij de basis van het leven, volgens Gods wetten. Weduwen, wezen en vreemdelingen waren in bijbelse tijden al de meest kwetsbare groepen in de samenleving. En juist hun rechten worden tot in detail beschreven en

In het Koninkrijk van God draait het kennelijk maar om een ding: omzien naar hongerigen, dorstigen, naakten, vreemdelingen, gevangenen en zieken.

beschermd. Als het recht geschonden wordt, kwamen de profeten direct naar voren om de mensen weer op hun roeping te wijzen.

De regels van het Koninkrijk van God

Jezus en de apostelen trekken deze lijn in het Nieuwe Testament door. Het hoogtepunt ligt wel in Matteus 25, het bekende gedeelte over het Koninkrijk van God. Hier oordeelt Jezus scherp over mensen die hun kwetsbare naasten links laten liggen. In het Koninkrijk van God draait het kennelijk maar om een ding: omzien naar hongerigen, dorstigen, naakten, vreemdelingen, gevangenen en zieken.

De woorden gerechtigheid en barmhartigheid komen steeds weer terug in de Bijbel. Ze wijzen op aandachtige betrokkenheid bij mensen die in armoede leven of hulp en zorg nodig hebben. Hun lijden moet worden verzacht, liever nog, worden opgeheven. Dit krijgt vorm

in directe hulp aan mensen. Maar in de Bijbel ligt ook de roep om op te komen voor rechtvaardige maatschappelijke structuren en verhoudingen. Dat alles is een weerspiegeling van hoe God met mensen omgaat.

Goed doen en recht doen

Natuurlijk kunnen wij geen blauwdruk uit de Bijbel halen voor het goede maatschappelijke handelen. De bijbelse verhalen spelen zich immers af in een geheel andere tijd. De wetten uit het Oude Testament zijn niet direct toepasbaar in onze samenleving. Maar de oproep tot het doen van gerechtigheid en barmhartigheid is bedoeld voor alle tijden.

Deze oproep drijft Kerk in Actie om zich te verbinden met mensen in nood, met als doel dat ieder tot zijn of haar recht komt. Deze beweging van 'goed doen en recht doen' in navolging van Jezus vormt het fundament van al het diaconale handelen. ■

Teamrollen binnen een diaconie

De drie diaconale principes worden in praktijk gebracht door diakenen en diaconale vrijwilligers. Ieder teamlid legt weer andere accenten en heeft andere kwaliteiten. Herkent u zichzelf in een van deze rollen? Meer informatie over deze rollen komt terug in de cursus armoede. Neem hiervoor contact op met uw gemeenteadviseur. U vindt hun namen en e-mailadressen op www.pkn.nl onder het tabblad 'organisatie'.

Bruggenbouwer

Deze diaken is een bemiddelaar. Het is iemand die gemakkelijk contacten legt, goed kan netwerken en groepen met elkaar weet te verbinden.

Helper

Een echte doener. Iemand die graag de handen uit de mouwen steekt, concreet helpt waar geen ander helpt. Deze diaken gaat met de hulpvrager op zoek naar oplossingen en biedt een luisterend oor.

Aanjager

Een pionier, die graag initiatief toont bij het constateren van diaconale nood in het algemeen. Het is iemand die anderen graag motiveert en stimuleert om een bijdrage te leveren.

Aanklager

Een pleitbezorger en stemversterker. Deze diaken signaleert misstanden, benoemt de oorzaken en kaart vervolgens de problemen aan bij degenen die daarvoor verantwoordelijk zijn.

DIAKEN JAN DEKKER:

“De ontkenning zit hier diep”

Als geen ander beseft diaken Jan Dekker (68) uit het Zeeuwse Koudekerke dat je van het ene op het andere moment van anderen afhankelijk kunt zijn.

Een ernstig auto-ongeluk, een herseninfarct en drie hartoperaties later, vindt hij elke dag de energie om op te komen voor degenen die wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Koudekerke (gemeente Veere) is van oudsher een rijk dorp. De bijna 4000 inwoners hebben een mentaliteit van hard werken en niet zeuren. Armoede en financiële nood zijn moeilijk bespreekbaar. Toch is er wel degelijk armoede in Koudekerke. “Je moet hier goed weten hoe je te werk gaat. Als je dat ziet, dan kun je veel leed verzachten.”

Een van de eerste zaken die op Jans bord lag, was een brandbrief van de Voedselbank in Middelburg. De Voedselbank had vrijwilligers nodig. “Ik wist dat er in de regio wel degelijk behoefte bestaat aan hulp van de voedselbank. De mensen schamen zich alleen om ervoor uit te komen. Ik heb aan kerken in de gemeente Veere het voorstel gedaan om voedselpakketten aan huis te gaan bezorgen, voor de mensen die ze zelf niet op konden halen. We moesten alleen de adressen zien te achterhalen. Toen we die vraag neerlegden bij de burgerlijke gemeente, was de reactie: ‘dat komt hier niet voor’. De ontkenning zit hier diep. Uiteindelijk heeft de gemeente Veere een brief verstuurd naar alle mensen met een uitkering, met uitleg over de voedselbank. Met deze actie verdubbelde het aantal voedselpakketten.”

“Veel mensen krijgen in december een kerstpakket. Begin december maken we een speciaal kerkblad dat we huis-aan-huis verspreiden. We vragen daarin of mensen de spullen die overschieten uit hun kerstpakket, bij ons willen afgeven. Het is ieder jaar weer een groot succes. In de donkere dagen voor kerst is het makkelijk om die pakketten onopvallend af te leveren. Inmiddels weet ik wel waar ik moet zijn. Het is een kwestie van je dorp kennen. Van speurwerk, je oren en ogen de kost geven, van langzaam opgebouwd vertrouwen. Natuurlijk krijgen we tips van mensen. Niet veel, maar wat je krijgt is meestal erg bruikbaar. Het aardige van deze actie is ook dat we veel positieve reacties van niet-kerkelijke mensen krijgen. Het is natuurlijk mooi, als je werk vanuit de kerk door ‘buitenstaanders’ wordt gewaardeerd.” ■

foto: Gerrit Groeneveld

BEZUINIGINGEN: WAAR VALLEN DE KLAPPEN?

KERK IN ACTIE **IS ALERT**

Hoe kom je als diaconie op het spoor van mensen die getroffen worden door de overheidsbezuinigingen? Recente peilingen bij diaconieën laten zien welke hulpvragen toegenomen zijn en om welke groepen het gaat. Hun financiële bijdragen betreffen vooral kosten voor wonen en levensonderhoud. De crisis heeft alles op scherp gezet in de bezuinigingen op de sociale zekerheid.

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Geleidelijke afschaffing dubbele heffingskorting voor uitkeringsgerechtigden.
- Samenvoegen Wet werk en bijstand (WWB) en Wet investeren in jongeren (WIJ).
- Inkomens- en vermogenstoets naar huishouden.
- Verlaging inkomensgrens gemeentelijk minimabeleid op 110% van sociaal minimum.
- De Wajong wordt alleen toegankelijk voor duurzaam en volledig arbeidsongeschikten.
- Afbouw banen in de sociale werkvoorziening van 100.000 naar 30.000.

Belangrijkste maatregelen rond de zorg:

- Het Persoonsgebonden budget verdwijnt bijna geheel.
- Verhoging premie zorgverzekering.
- Verkleining basispakket zorgverzekering.
- Verlaging zorgtoeslag.
- In de AWBZ worden kosten voor wonen, zorg en begeleiding gescheiden. De kosten voor begeleiding moeten mensen zelf gaan opbrengen. Bewoners in tehuizen moeten huur gaan betalen.

► De volledige lijst met maatregelen staat op www.rijksoverheid.nl, www.cg-raad.nl of www.pgb.nl.

Vergroot de alertheid onder kerkleden en pastorale bezoekers. Geef hen informatie over de bezuinigingsplannen en welke mensen het hierdoor moeilijker krijgen.

5 TIPS VAN HENNY NAGELHOUT, EINDREDACTRICE DIAKONIA

foto: Marreke Vergever

WAT KAN UW DIACONIE DOEN?

Vergroot alertheid

Vergroot de alertheid onder kerkleden en pastorale bezoekers. Geef hen informatie over de bezuinigingsplannen en welke mensen het hierdoor moeilijker krijgen. Agendeer dit thema op de vergadering van de kerkenraad.

Blijf dicht bij mensen

Inventariseer de contacten die er zijn met mensen in financieel kwetsbare posities. Ga langs bij een sociale werkplaats en praat met personeel over hoe men er aan toe is. Neem contact op met plaatselijk overleg van mensen met een beperking.

Schep ontmoetingsplaatsen

Organiseer ontmoetingen waarin gesprek, verhalen en informatie gedeeld kan worden. Betrek daarin lokale kartrekkers die je kunt vragen om een reactie te geven op de plannen. Organiseer kleinschalige keukentafelgesprekken. Vraag plaatselijke bestuurders en politici hieraan mee te doen.

Spreek je uit

De landelijke kerken zullen zich via de media uiten over de bezuinigingen. Kijk daarvoor op de sites www.kerkinactie.nl, www.raadvankerken.nl en www.armekant-eva.nl. Gebruik deze teksten om als plaatselijke kerk je zorgen te uiten richting lokale overheid en samenleving.

Wees alert!

Kerk in Actie roept diaconieën op alert te zijn op signalen van mensen die buiten de boot vallen. ■

Diaken tot in de raadskamer

Een diaken is iemand die graag zijn handen uit de mouwen steekt en daadwerkelijk helpt waar geen helper is. En dat niet alleen. Steeds meer diakenen klimmen in de pen of grijpen naar de telefoon om in gesprek te komen met wethouders, woordvoerders en raadslieden. "En dat is erg zinvol", zegt Carla van der Vlist. "Tegenwoordig is er lokaal veel meer maatwerk mogelijk, dus een poging om invloed uit te oefenen op een menswaardig gemeentebeleid heeft veel meer effect." Carla houdt zich namens Kerk in Actie bezig met lobby in de landelijke politiek en ondersteunt diaconieën om hetzelfde te doen in de plaatselijke gemeentehuizen en raadskamers.

CARLA VAN DER VLIST
LOBBYT NAMENS
KERK IN ACTIE

Constructief

Dat gebeurt volop op landelijk niveau. De lobbyisten van Kerk in Actie op het gebied van armoede, Carla van der Vlist en Meta Floor, volgen nauwgezet de ontwikkelingen. Ze spitten analyses en onderzoeken door, halen informatie uit hun netwerk naar boven. En ze vinden gehoor in Den Haag voor hun bevindingen en adviezen. "Het is belangrijk dat een diaconale organisatie zoals Kerk in Actie zich constructief opstelt in het contact met politici. Je moet laten zien wat je er zelf al aan doet en vooral ook oplossingen aandragen. Dat wordt zeer gewaardeerd. Kerk in Actie doet het lobbywerk niet alleen, maar we werken in verschillende interkerkelijke verbanden, zoals Schuld-HulpMaatje en zijn lid van de Sociale Alliantie. Ook lokaal loont het de moeite om samen te werken."

Structureel

Steeds meer diaconieën proberen invloed uit te oefenen op het beleid van de gemeenteraad, vertelt Carla. "Er zijn diaconieën met een stevig sociaal netwerk. De problemen komen dan dicht op je huid. Zij stappen sneller af op de wethouder of schrijven een rapport dat ze

inbrengen via de fractie. Ik kan dit alleen maar stimuleren. Structurele problemen moeten nu eenmaal niet structureel door diaconieën opgelost worden."

Dichtbij mensen

De overheid heeft veel besluitvorming op het gebied van armoede neergelegd bij de gemeente. De gemeente leunt op haar beurt voor het uitvoerende werk steeds vaker op vrijwilligersorganisaties, zoals kerken. "Het is een kanteling die onder andere door de Wmo veroorzaakt is. De gemeente krijgt ongeoormerkt geld van de rijksoverheid en moet zelf keuzes maken. Kiezen ze dan voor kinderen in armoede, voor het aanpakken van werkloosheid of voor het opknappen van een park? Het signaal dat een diaconie neerlegt bij een wethouder of een politieke fractie kan van grote invloed zijn op de discussie die er op dat moment speelt. De gemeenten zijn ontvankelijk voor wat een diaconie te zeggen heeft. Want een instituut zoals de overheid is goed in procedures en regels. Maar een kerk staat dichtbij mensen die last hebben van diezelfde regels. En dat beseft de overheid zeer goed." ■

“Veel diaconen zijn bezig met ‘wat kan ik er aan doen’. Maar sommige problemen die je tegenkomt, hebben ook te maken met ‘wat moet er anders in het beleid’. Iemand die lobbyt, dus opkomt voor de belangen van kwetsbare mensen, probeert wat er mis gaat achter de voordeur te vertalen naar iets wat op macroniveau moet veranderen. Je maakt zichtbaar wat er leeft in de klei.”

Advies van Kerk in Actie

EEN DIAKEN DIE WERK MAAKT VAN BELANGENBEHARTIGING:

maakt zichtbaar wat een diaconie doet.

Bijvoorbeeld door jaarlijks een rapport te maken van de hulpverlening van de diaconie. Daarin moet staan welke doelgroepen zijn geholpen en met welke reden. Heel belangrijk is dat het rapport aanbevelingen en concrete (geanonimiseerde) verhalen bevat.

is voor de gemeentelijke politiek hét gezicht van de gezamenlijke diaconieën.

Het liefst treedt een diaken op namens het plaatselijke diaconale platform. Want dat heeft meer gewicht dan een enkele diaconie.

leest nauwgezet de lokale kranten.

En dan niet alleen de politieke pagina's. De ingezonden brieven zijn een minstens zo belangrijke bron van informatie.

kent de plaatselijke politiek agenda en volgt de politiek op de voet

En handelt als het moet. De kunst is om op het juiste moment bij de juiste persoon een onderwerp neer te leggen.

is aanwezig bij het loket van belangenorganisaties, sociale spreekuren en voedselbanken.

Want het draait uiteindelijk om de verhalen van de mensen.

is zich bewust van de rol die de kerk speelt: helpen waar geen helper is.

De zaken waar de menselijke waardigheid in het geding is moeten worden aangekaart.

"IN DE PAULUSKERK KRIJG JE NIET ALLES CADEAU"

In de 'diamant', de vernieuwde Pauluskerk in Rotterdam is het nooit rustig. Iedere week komen er zo'n 1750 bezoekers, allemaal met hun eigen vragen en problemen. Een groeiende groep gasten van de Pauluskerk vormt de allerarmste Nederlanders. De schulden zijn hen boven het hoofd gegroeid en een uithuiszetting dreigt. Soms staan ze al op straat. "We helpen hen om de weg door het systeem te vinden en weer te komen tot een stabiele financiële situatie met werk en huisvesting," vertelt dominee Dick Couvée, diaconaal predikant van de Pauluskerk. Kerk in Actie werkt al jarenlang samen met de Pauluskerk in Rotterdam en ondersteunt de Pauluskerk met raad en daad.

"T wintig procent van onze bezoekers heeft een probleem in de vorm van een groeiende hoeveelheid schulden," zegt

Couvée. "Woningcorporaties en water- en energiebedrijven kennen vaak geen pardon. Ze sluiten je af van water en energie als je de rekening niet betaalt. Ik vind dat je mensen nooit van water mag afsluiten en dat je mensen in de winter niet in de kou mag laten zitten. Heel voorzichtig begint dat besef door te dringen bij de woningcorporaties en bij sommige bedrijven in Rotterdam."

"Op dit moment maken ongeveer 60 mensen per week gebruik van onze individuele hulpverlening. Voor hen zijn wij in eerste instantie een EHBO die noodhulp levert. Ze komen hier met hun ellende en dan doen we iets, in de vorm van een paar warme schoenen of een dak boven hun hoofd. Daarna gaan we aan de slag om een structurele oplossing te vinden. We helpen hen om de weg door het systeem te vinden. Vaak zijn deze mensen uit balans. Wij bieden hen structuur en houvast."

Tweede huis

Een van hen is Marian. Toen haar partner overleed, in 2006, kwam ze in de problemen. "Het lukte mij niet om de financiën te organiseren. Ik was verdrietig en depressief. Dat liep helemaal mis. Ik kwam terecht bij de kredietbank en heb een jaar bij de voedselbank gelopen. In de Pauluskerk hebben ze mij geholpen. Ik kon altijd terecht bij de do-

minee en de maatschappelijk werkster. Binnen drie jaar had ik mijn schulden afbetaald. Ik was zo trots op mezelf! Dit is echt m'n tweede huis. Als ik ergens mee zit, ga ik hierheen."

Waardigheid

De Pauluskerk heeft in 2013 een heel nieuw onderkomen gekregen. Beneden is een 'kerkplein' waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Op de eerste verdieping is er de inloop met koffie en broodjes. De koffie kost tien cent, ook voor de armsten. Want, zegt Couvée: "Het draagt bij aan hun besef van eigen waarde, als ze zelf voor hun koffie betalen." De kerk is op de tweede verdieping. Op de verdiepingen drie en vier zijn er opvangplekken voor mensen die tijdelijk onderdak nodig hebben. Het paradepaardje is wel de prachtige nieuwe restaurantkeuken. Iedere donderdag en

vrijdag is het eethuis open voor mensen die geen maaltijd kunnen betalen. Rond de tachtig mensen maken daar gebruik van. "Binnenkort willen we elke werkdag een maaltijd bieden. We geven ook gelegenheid om mee te werken, in de keuken of in de bediening. Een zinvolle dagbesteding leidt tot zingeving, tot het terugveroveren van je waardigheid. We maken in de Pauluskerk veel mogelijk, maar het is niet zo dat mensen alles cadeau krijgen. Uiteindelijk blijft elk mens zelf verantwoordelijk voor zijn eigen bestaan. Iedere bijdrage die ze daaraan leveren, hoe klein ook, draagt bij aan hun waardigheid." ■

Dit is echt m'n tweede huis. Als ik ergens mee zit, ga ik hierheen."

CARLO:

“DANKZIJ IDO DE KRACHT OM MIJN PROBLEMEN ZELF OP TE LOSSEN”

Je bent een jonge vader en echtgenoot, hebt net een huis gekocht in Lelystad. En dan gaat het financieel mis. Onbetaalde rekeningen stapelen zich op. Deurwaarders cirkelen om je onroerend goed en voor je het weet, is je huis verkocht. Met een flinke restschuld. Carlo zoekt en vindt hulp bij IDO in Lelystad. Kerk in Actie steunt het Interkerkelijk Diaconaal Overleg (IDO), de overkoepelende organisatie van diaconieën in Lelystad. IDO zet zich in voor mensen die in een sociaal isolement zitten, arm zijn, last hebben van schulden of lijden aan een verslaving.

Voor de hulp die IDO biedt, staan meer dan 200 vrijwilligers garant, afkomstig uit negen verschillende kerken in Lelystad. Zij worden begeleid en ondersteund door enkele professionele krachten. Stichting IDO (Interkerkelijk Diaconaal Overleg) heeft twee druk bezochte inloophuizen, een ‘florerende’ voedselbank en een goed georganiseerde afdeling schuldhulpverlening. Het overleg zorgt voor meer samenhang in dit werk. Mensen die de inloophuizen bezoeken komen makkelijker bij schuldhulpverlening en de voedselbank terecht en andersom.

Bij de schuldhulpverlening gaat het om het volledige traject: hulp bij het aflossen van schulden én bij het omgaan met geld. De gemeente verzorgt tachtig procent van de schuldhulpverlening.

IDO helpt vooral mensen die moeilijk te helpen zijn: mensen, die geen mogelijkheden meer zien om hun schulden af te lossen. Of mensen met verslavingsproblematiek, of met taalproblemen. IDO helpt ook met het invullen van formulieren en de aanvraag van toeslagen en dergelijke. Door de financiële crisis is de schuldhulpvraag toegenomen met maar liefst dertig procent.

90 euro per week

Carlo's vrouw verliest in 2008 plotseling haar werk. Voor een uitkering komt ze niet in aanmerking. Het gezin kan de hypotheek niet meer betalen en komt in de schulden terecht. De deurwaarder staat al snel op de stoep. Het huis wordt verkocht en Carlo blijft zitten met een restschuld. De zorgen hebben invloed op Carlo's concentratie. Hij werkt met enorme zaagmachines, maar dat is niet meer verantwoord. Carlo belandt op kantoor en levert inkomen in.

Carlo is begonnen aan een traject van drie jaar om van zijn schulden af te komen. Hij krijgt intensieve begeleiding via IDO. De komende jaren moet hij met zijn gezin zien rond te komen van 90 euro per week. Een groot deel gaat al op aan luiers. Feitelijk blijft er niks over voor eten. Carlo's gezin is daarom aangewezen op de voedselbank van IDO.

Zelf oplossen

IDO en de vrijwilligers uit de kerken zijn voor Carlo van levensbelang. Hij beseft maar al te goed dat hij zelf zal moeten zorgen voor een oplossing. “Maar zonder IDO zou ik dat niet kunnen. Het belangrijkste is dat je merkt dat je er niet alleen voor staat. Dat er altijd iemand is waar je op kunt terugvallen, al is het maar voor een eenvoudig praatje. Dat geeft je weer kracht om het uiteindelijk zelf op te lossen.” ■

► Kijk op www.ido-lelystad.nl

VASTHOUDEND

Jan Penninkhof is Schuldhulpmaatje en vrijwilliger voor IDO. Hij begeleidde Kenny (blz. 37). “Ik ben bedrijfsdeskundige, dus ik heb wel wat verstand van cijfertjes. En ik volgde cursussen. De cursus SchuldhulpMaatje is echt een leuke cursus. Je leert hoe je mensen moet benaderen. En je leert analyseren: wat is er aan de hand, hoe kan het in de toekomst voorkomen worden? Ik begeleid zo'n drie cliënten per jaar. In eerste instantie schamen ze zich, maar daarna zijn ze blij dat je er bent en dat je wilt helpen. De meeste cliënten moeten hun gedrag veranderen en dat is moeilijk. Je moet als maatje dus vasthoudend zijn en niet te gauw de moed opgeven. Ik ben wel door diepe dalen gegaan. Als ik naar Kenny kijk, dan ben ik trots. Er zijn ook personen geweest die me ontglipt zijn, maar voor de meeste mensen kan ik wel iets doen.”

'HELPEN WAAR GEEN HELPER IS'

DO in Lelystad is een laatste vangnet voor mensen met psychosociale en/of financiële problemen en biedt een duidelijke aanvulling op datgene wat de reguliere hulpverlening doet. Via de beide inloophuizen en laagdrempelige spreekuren kan er gemakkelijk doorverwezen worden naar de schuldhulpverlening, voedselbank, kledingwinkel of maaltijdverstrekking. Momenteel loopt er een 'pilot': schuldhulpverlening in de gevangenis van Lelystad, zodat de gedetineerden na hun vrijlating niet weer in de problemen komen.

SCHULDHULPMAATJE: STEUN EN TOEVERLAAT VAN MENSEN MET SCHULDEN

Het liefst wil je als diaken naast iemand gaan staan die in schulden zit. Maar hoe doe je dat en waar begin je? En moet je het wel zélf willen? Samen met andere landelijke diaconale organisaties en met subsidie van de rijksoverheid startte Kerk in Actie een project om 'maatjes' te zoeken en te trainen voor mensen in schulden. Deze maatjes kunnen diakenen zijn, maar ook deskundige gemeenteleden of mensen van buiten de kerkelijke gemeente. Het project heet 'SchuldHulpMaatje'.

SchuldHulpMaatje biedt mensen met financiële problemen een maatje. Iemand om tegenaan te praten, advies te vragen en mee te denken. Deze werkwijze geeft diaconieën een extra mogelijkheid om te reageren op de sterk toenemende financiële nood in de samenleving.

Kwaliteit

Bij SchuldHulpMaatje is jarenlange ervaring en deskundigheid van landelijke diaconale hulp en diaconieën verenigd. Een driedaagse cursus zorgt ervoor dat elke vrijwilliger in staat is om als een maatje mensen met beginnende of problematische schulden te ondersteunen. Na het doorlopen van de cursus ontvangt een maatje een certificaat zodat kwaliteit en betrouwbaarheid wordt gegarandeerd. De inzet van de maatjes gebeurt in samenwerking met lokale

‘Een maatje loopt met je mee, weet hoe je formulieren moet invullen en kent de weg naar allerlei instanties’

overheid, professionele hulpverleners en sociale diensten. Een plaatselijke coördinator coacht en stuurt de maatjes aan. Deze coördinator werkt samen met vertegenwoordiger(s) uit plaatselijke diaconieën.

Steun en toeverlaat

“Een SchuldHulpMaatje is de steun en toeverlaat van iemand met schulden”, legt Peter Kuijpers van de Budgetteer - een van de deelnemende organisaties - uit. “Een maatje loopt met je mee, weet hoe je formulieren moet invullen en kent de weg naar allerlei instanties. Daarnaast doorbreekt hij het sociale isolement waarin iemand met schulden terecht komt. Bovendien neemt een maatje veel werk uit handen van een Sociale Dienst of bureau voor schuldhulp. De rijksoverheid verwacht dat daardoor de wachtlijsten voor deze instanties verkort zullen worden. Dat is belangrijk, want in het geval van bijvoorbeeld een huurachterstand moet er snel gehandeld worden. Schulden en boeterentes brengen mensen op zo’n moment nog meer in problemen.”

“De toenemende vraag naar schuldhulp is niet alleen te wijten aan de economische recessie”, weet Peter Kuijpers.

“De grootste oorzaak is dat steeds minder mensen weten hoe ze met geld moeten omgaan.” Hij is daarom blij dat een SchuldHulpMaatje ook nazorg geeft. “Zonder nazorg vallen mensen vaak terug in oude uitgavenpatronen en is de schuldsanering voor niets geweest.”

Samenwerking

Momenteel zijn er in meer dan 50 plaatsen ruim 1000 SchuldHulpMaatjes actief, zowel in de randstad als in diverse provincies. Elk jaar komen er zo’n tien nieuwe plaatsen bij. Plaatselijke kerken zijn initiatiefnemer en zorgen ervoor dat een lokaal project goed kan draaien. Ze krijgen daarbij ondersteuning en materialen vanuit de landelijke organisatie van SchuldHulpMaatje. De maatjes worden getraind door vakkundige professionals op terrein van de schuldhulpverlening.

Participeren

Diaconieën die het belang van dit project inzien, kunnen op verschillende manieren meedoen. Zij kunnen maatjes inzetten. Er is voor elke plaats een goede interkerkelijke samenwerking nodig, financiële middelen, een samenwerkingsovereenkomst met de lokale overheid en een lokaal coördinator. ■

KENNY

Na de scheiding van zijn ouders woont de 17-jarige verstandelijk beperkte Kenny bij zijn vader. Als zijn vader verongelukt, stort Kenny’s wereld in. Het huis is voor hem te duur. Hij krijgt een goedkoper flatje, maar de woon- en leefkosten zijn te hoog voor Kenny’s Wajong-uitkering. Bovendien geeft Kenny teveel uit, hij maakt schulden. Door achterstand in huur- en energiekosten dreigt een huisuitzetting.

Dat is de situatie als Kenny bij schuldhulpmaatje Jan Penninkhof komt. Samen gaan ze aan de slag. Ze hebben twee doelen: het flatje behouden en Kenny schuldenvrij krijgen. Ze vragen uitstel bij de schuldeisers en Kenny moet van het absolute minimum leven. Met hulp van het noodfonds lukt dat. De dreigende huisuitzetting is opgeschort. Dan volgt een zoektocht naar een saneringsmethode om Kenny schuldenvrij te krijgen. Jan vindt een fonds dat geld beschikbaar stelt. Hiermee en met een aanvulling uit het noodfonds begint de sanering.

Kenny is nu 23 jaar en schuldenvrij. De begeleiding beperkt zich tot budgetbeheer. Hij loopt stage bij een scheepswerf en leeft sober. Van zijn uitkering en de stagevergoeding heeft hij nu zelfs gespaard! ■

SchuldHulpMaatje is een project van Kerk in Actie, het landelijk Katholiek Diaconaal Beraad (LKDB), de migrantenkerken (PERKI), de Evangelische Alliantie (EA) en de Protestants Christelijke Ouderen Bond (PCOB). Zij werken samen met Stichting Encour en Stichting de Budgetteer.

► Meer informatie:

www.schuldhulpmaatje.nl
of tel. (071) 200 0100.

Durf te vragen! Vele diaconieën vinden het moeilijk om financiële bijdragen te vragen. Maar als een diaconie de vraag om geld niet stelt, zullen gemeenteleden niet geven.

GELDWERVEN:

EEN DANKBARE TAAK

“De sociale nood in Nederland is toegenomen. De hulpvragen bij diaconieën, misschien ook bij de uwe, nemen even hard toe. Dat geldt ook voor de hulpaanvragen die wij bij Kerk in Actie ontvangen. Kortom, er is geld nodig!” aldus Renate Barendregt (Senior Fondsenwerfer bij Kerk in Actie).

“Soms heeft de diaconie geld vanuit diaconaal vermogen of vanuit een reserve dat in de loop van de jaren is opgebouwd. Toch is het ook noodzakelijk om extra geld te werven.” Veel diaconen vinden het werven van geld een van de meest lastige aspecten van hun werk. Diaconen geven geld nu eenmaal liever weg, dan dat ze erom vragen. “Maar geld werven kun je leren!” zegt Renate.

De meest voor de hand liggende manier om geld te werven in de kerkelijke gemeente is via de zondagse collecte. De collecte is bedoeld om in de eredienst de kerkelijke gemeente de daad bij het woord te laten voegen. Dit gebeurt door een eerste bijdrage in de collectezak en door het appèl om in het dagelijks leven een naast te zijn.

Concreet maken

Renate: “Leg daarom eens uit dat de diaconie namens de gemeente uitvoering aan geeft aan de opdracht om een naaste te zijn. Vertel altijd waarvoor het geld nodig is. ‘De collecte is vandaag bestemd voor de diaconie’. Dat hoor ik maar al te vaak. Maar zegt dat iets over de besteding van het geld? Probeer uit te leggen voor welke diaconale activiteiten u geld nodig hebt. Dat de opbrengsten bijvoorbeeld bestemd zijn voor de voedselbank, voor een tijdelijke lening om een gezin in nood te helpen of voor waterputten voor een project van Kerk in Actie. Hoe concreter hoe beter!”

Tips

In de brochure ‘Fondsenwerving, zo leuk kan het zijn’ staan enkele tips die u nog verder kunnen helpen. Dit zijn de belangrijkste:

- Mensen geven aan mensen. Maak uw vraag zo persoonlijk mogelijk en gebruik de citaten, verhalen en foto’s. Indien u een gift vraag voor Kerk in Actie kunt u gebruik maken van de foto’s, beelden en verhalen die worden aangeboden op www.kerkinactie.nl
- Schep vertrouwen. Mensen storten hun geld niet graag in een bodemloze put. Ze geven liever aan sterke mensen dan aan iemand met een zielig verhaal.
- Benadruk de urgentie door duidelijk te maken waarvoor het geld precies nodig is. Benoem daarbij indien mogelijk een exact bedrag.
- Benader mensen die u al goed kent. Fondsenwerving start met het aangaan of hebben van een relatie.

Daarna volgt pas de donatie.

- Durf te vragen. Vele mensen aarzelen om een financiële bijdrage te vragen. Maar als u de vraag niet stelt, zullen mensen uw onderwerp niet steunen. Wees bij het stellen van de vraag zo duidelijk en specifiek mogelijk. Hoeveel heeft u bijvoorbeeld nodig om uw doel te bereiken en voor welke doeleinden?
- Bedank en informeer uw gevers! Fondsenwerving houdt niet op bij het vragen om geld, maar het werkt ook motiverend om gevers te vertellen hoe hun gift is besteed. ■

Het loont de moeite om een activiteit te organiseren, zoals sponsorloop, een fietstocht of een veiling van spullen of diensten.

De brochure over Fondsenwerving is gratis te verkrijgen via
▶ www.kerkinactie.nl/webwinkel.

WERVINGSPLAN IN EEN NOTENDOP

- **Doel.** Een haalbaar, maar niet te bescheiden streefbedrag.
- **Doelgroep.** Losse acties gericht op verschillende doelgroepen hebben meer succes.
- **Middelen.** Wat gaat u inzetten en wat kost dat?
- **Publiciteit.** Enthousiaste teksten maken meer los.
- **Planning.** Draaiboek, met tijdspad en benodigde mankracht, waarmee u de collecte in de schijnwerpers kunt zetten.

ARMOEDE OP HET SPOOR KOMEN

**Armoede in Nederland gaat vaak goed gekleed. Merkkleding? Goedkope gym-
pen? Versleten meubels? Een caravan voor de deur? Het hoeft niets over rijkdom
of armoede te zeggen. Twee dingen zijn belangrijk voor een diaken die armoede
op het spoor wil komen: zelf op zoek gaan en zorgen dat u te vinden bent!**

U verkleint uw zoekterrein als u begint bij mensen die deel uitmaken van de risicogroep. Mensen die leven zonder partner, zonder (betaald) werk en/ of zonder gezondheid lopen meer risico om terecht te komen in armoede. U kunt bijvoorbeeld binnen de diaconie afspreken dat alle mensen uit deze groep minstens een keer per jaar bezocht worden. Wie armoede wil opsporen, kan ook terecht bij ouderlingen, predikanten of pastoraal bezoekers. Zij weten vaak wat er speelt en kunnen diakenen van de broodnodige informatie voorzien. U kunt hen ook voorstellen een training te volgen om de diaconale antenne verder te ontwikkelen. De gemeenteadviseur van de Protestantse Kerk geeft deze training.

Open vragen

Tijdens een diaconaal bezoek komt het erop aan om oprechte belangstelling te tonen, de goede vragen te stellen en vooral ook door te vragen. Zeker als u uitspraken hoort als 'ik ben tevreden met wat ik heb' of 'ik kan rondkomen, ook al is het niet altijd makkelijk'.

Armoede is niet zozeer te herkennen aan kleding of bezittingen, maar wel aan het niet (meer) meedoen, bijvoorbeeld met activiteiten van de kerk of sport- en hobbyclubs. Eenzaamheid en isolement gaan hand in hand met armoede. Alleen in een veilige omgeving zal iemand durven toegeven dat het niet (altijd) lukt om de eindjes aan elkaar te knopen. Daarom is het zo belangrijk om open vragen te stellen, te luisteren en begrip te tonen, zonder te oordelen.

Laat je vinden

Hoe toegankelijk is uw diaconie? Hoe ziet uw website eruit? Welke materiaal deelt u uit en waar doet u dat? Zijn andere organisaties in uw omgeving op de hoogte van de mogelijkheden van de diaconie? U kunt uw vindbaarheid vergroten door een goede voorlichting op papier binnen de kerkelijke én de burgerlijke gemeente. Maak niet alleen 'reclame' in het kerkblad, maar ook in plaatselijke huis-aan-huisbladen. Let daarbij ook op de plek die de diaconie inneemt op de website van de kerk. Is de diaconie goed zichtbaar en met een klik te bereiken?

Maar het is minstens zo belangrijk dat u zich persoonlijk laat zien en horen. Door regelmatig contact te hebben met de burgerlijke gemeente, het maatschappelijk werk en belangenorganisaties, kunt u mensen die in armoede leven op het spoor komen. Zorg dat u regelmatig aanwezig bent bij de voedselbank of in het inloophuis in uw woonplaats. Mensen in nood moeten u snel kunnen vinden, een vast adres is dus belangrijk. Sommige diaconieën hebben zelfs een speciaal noodtelefoonnummer. Het toestel wordt onderling gerouleerd. ■

KANSKAARTEN IN JOURE

In Joure gaan diaconale vrijwilligers langs de deuren om kanskaarten uit te delen. Hierop staat een overzicht van de voorzieningen waarop uitkeringsgerechtigden aanspraak kunnen maken. Mensen die dat ten onrechte nog niet hebben gedaan worden zo opgespoord en benaderd door het plaatselijke steunpunt van uitkeringsgerechtigden. Geschoolde vrijwilligers gaan vervolgens op bezoek en bieden praktische ondersteuning. De ervaring leert dat deze aanpak werkt!

► Laat u inspireren op www.versusjoure.nl/Kanskaart

DIACONAAL SPREEKUR IN BARNEVELD

De diaconieën van maar liefst negen verschillende kerken in Barneveld hebben hun krachten gebundeld. Twee keer per week houden ze diaconaal spreekuur in het gebouw van Welzijn Barneveld en in een buurthuis. Iedereen uit de gemeente Barneveld kan hier komen voor het invullen van formulieren, voor informatie en advies over hulp en zorg, over belasting, uitkering of toeslagen, en over de regelgeving in de gemeente Barneveld. Mensen zijn ook welkom om gewoon een kopje thee of koffie te komen drinken.

► Laat u inspireren op www.diaconaalnetwerk.nl

DE KRACHT VAN DE DIACONIE:

ONDERSTEUNEN
EN VERBINDEN

Meer en meer ontdekken diaconieën hun kracht. Klein zijn is lang niet altijd een probleem. Als je maar niet alles alleen doet, kan een diaconie zelfs heel veel. De Wmo en de verschraving van de bijstand dwingen mensen om meer zorg zelf ter hand te nemen. De rol van de diaconieën wordt hierdoor groter. Dat ontdekt ook de overheid.

Veel diaconieën kiezen ervoor om de schaarse diakenen en vrijwilligers vooral praktisch in te zetten. Directe zorg voor naasten zoals bezoekwerk, maaltijdprojecten, inloopochtenden, vervoers- en klussendiensten, voedselbanken, kledingbanken, noodfondsen, maatjesprojecten... Ze vormen het vaste aanbod van de diaconie. Daar zit de kracht van de kerken: ze zijn een belangrijk sociaal vangnet.

Wethouders en ambtenaren zijn blij met diaconieën. In 2012 legde het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken aan acht burgerlijke gemeenten de vraag voor wat de rol moet zijn van de kerken. De uitkomsten van dit onderzoek laten zien dat de burgerlijke gemeenten opmerkelijk eensgezind zijn.

Doe waar u goed in bent

De ondervraagde burgerlijke gemeenten willen dat kerken:

- directe nood lenigen van mensen die tussen de wal en het schip dreigen te vallen
- praktische hulp geven aan mensen die daar behoefte hebben
- zorgen voor eenzamen en sociale verbanden versterken
- onrecht signaleren en opkomen voor de belangen van 'zwakkeren'.

In feite zeggen ze: 'Kerken, blijf doen waar jullie goed in zijn. En als wij onvoldoende weten over noden, informeer ons dan.' Maar ze voegen eraan toe: 'Doe het niet alleen! Werk samen met andere kerken, vrijwilligersorganisaties, professionele organisaties op het terrein van zorg en welzijn en met bewonersorganisaties. Doe niet wat anderen al doen, maar spring juist in waar hiaten zijn. En geef de knelpunten die jullie tegenkomen aan ons door, want jullie zijn in contact met mensen die vaak nergens anders in beeld zijn.'

Samenwerken loont

Het werkt. Diaconieën zoeken steeds vaker aansluiting bij andere kerken of organisaties. Verbinden, netwerken vormen, projecten samen opzetten en uitvoeren, samen sta je sterker. Dat heeft

veel voordelen. Pak je het ene thema op, dan doe je tegelijk iets aan het andere. Een maaltijdproject voor eenzame wijkbewoners biedt mensen met een kleine beurs een voedzame maaltijd, maar haalt hen tegelijkertijd uit hun isolement. Zo worden kleine netwerkjes gebouwd en groeit de solidariteit.

Al met al blijkt dat samenwerken in de eigen wijk loont. Daar zit ook de kracht van de diaconie. In verbinden en ondersteunen van bestaande initiatieven. In ontplooiën, aanwakkeren en aanvullen van aandacht voor mensen die het moeilijk hebben. ■

"Doe het niet alleen! Werk samen met andere kerken, vrijwilligersorganisaties, professionele organisaties op het terrein van zorg en welzijn en met bewonersorganisaties."

foto: Gerrit Groeneveld

DE BESTE SAMENWERKTIPS

- Buurt- en wijkgericht werken is topprioriteit van de overheid, maar door bezuinigingen sluiten tal van buurthuizen. Bied het kerkgebouw of inloophuis aan. Overleg goed met de lokale welzijnsstichting want een diaconie moet partner zijn en geen concurrent.
- Denk na en formuleer beleid over het buurt- en wijkgericht werken. Houd in het oog dat je als diaconie niet de zorg- en welzijnstaken van de gemeente overneemt, maar louter het sociale vangnet bent.
- Inventariseer wat er is aan voorzieningen, welke organisaties actief zijn in de eigen buurt of wijk en wat zij aanbieden. Gebruik hierbij de sociale kaart van de gemeente, die vaak op hun website te vinden is. Sta je er zelf niet bij? Benader de gemeente voor een aanvulling.
- Check of het werk van de diaconie bekend is bij de gemeente of in de wijk. Stuur eens een artikel naar de plaatselijke krant of het huis-aan-huis blad.

► Meer weten over hoe u zich als diaconie in kunt zetten?

Kijk op www.kerkinactie.nl/armoede.

De hulpvraag:

van telefoontje naar steun

Een telefoontje van een hulpvrager komt vaak onverwachts. Het is goed om als diaconie de route helder voor ogen te hebben. Wat zijn de regels voor diaconale steun en langs welke weg verloopt die steun? Kerk in Actie helpt diaconieën met tips, informatie en adviezen. Met concrete vragen kunt u ook terecht bij uw gemeenteadviseur.

Hoezeer directe actie ook geboden is, het begint met goed luisteren. Want het diaconaat drijft op vertrouwen, op een gelijkwaardige relatie tussen twee mensen. Aan de andere kant van de lijn bevindt zich geen probleem, maar een mens in nood.

U maakt een afspraak met de hulpvrager voor een gesprek. In dat gesprek vertelt u wat de basis is voor de diaconale hulp van de kerkelijke gemeente en probeert u een antwoord te krijgen op een aantal belangrijke vragen. Waarom is er hulp nodig? Spelen er nog andere problemen? Welke oplossing heeft de hulpvrager zelf al bedacht? Bij welke instanties heeft de hulpvrager al een verzoek om bijstand gedaan en wat was de uitkomst hiervan? En welke verwachting heeft de hulpvrager van de diaconie?

In het gesprek maakt u ook duidelijk dat u nu niets mag beslissen, maar de hulpvraag eerst moet bespreken in de diaconie of in een diaconale commissie. Vertel hoe de diaconie omgaat met privacy. U bespreekt de vervolgstappen en laat weten dat het belangrijk is dat de diaconie op de hoogte moet worden gebracht als de omstandigheden wijzigen. Maak afspraken over hoe u contact houdt met de hulpvrager, ook als de hulp straks via andere instanties wordt verleend.

PRIVACY

Een gouden regel voor de omgang met persoonlijke gegevens is om geen namen te vermelden in een diaconale vergadering en in notulen. Wel is het verstandig om in een apart schrift te registreren wie er wanneer om hulp verzocht heeft en waarom. Beslis met de diaconie hoe lang u deze gegevens bewaart en verwijder ze daarna.

Het vervolg

Allereerst bespreekt u de situatie in een vergadering van de diaconie of de diaconale commissie. U stelt de situatie aan de orde bij verantwoordelijke instanties, u checkt de gegevens en u doet onderzoek naar mogelijke voorzieningen. Elke stap moet worden vastgelegd en van tevoren besproken met de hulpvrager. Het is natuurlijk niet altijd mogelijk, maar het verdient de voorkeur om in natura te 'betalen'. Eventuele uitbetaling van een geldbedrag moet zo mogelijk rechtstreeks van de rekening van de diaconie en altijd via de bank. ■

In het gesprek maakt u ook duidelijk dat u nu niets mag beslissen, maar de hulpvraag eerst moet bespreken in de diaconie of in een diaconale commissie.

GOUDEN REGELS

Bij het verlenen van diaconale hulp gelden er een paar gouden regels. Ze vormen de basis van uw werk als diaken. Kerk in Actie heeft er een paar voor u op een rij gezet:

- hulp vanuit de diaconie is aanvullend op bestaande regelingen. Maakt de hulpvrager al (voldoende) van deze regelingen gebruik?
- hulp vanuit de diaconie is tijdelijk.
- de diaconie biedt geen professionele begeleiding, maar zoekt samen met de hulpvrager naar de juiste oplossing of wijst de weg naar een professionele hulpverlener.
- barmhartigheid en gerechtigheid moeten met elkaar in evenwicht blijven. Naast het verlenen van directe hulp, moeten, zo mogelijk, ook de oorzaken worden aangepakt.
- de mens staat centraal. De diaconie probeert de hulp primair op een menswaardige manier te geven, met respect voor de keuzes van de hulpvrager.

RICHTLIJNEN VOOR DIACONALE HULPVERLENING

Iedere diaconie hanteert weer andere richtlijnen voor diaconale hulp.

Het is verstandig deze richtlijnen vast te leggen op papier.

- tot welk bedrag er een gift wordt verstrekt (advies maximaal 500 euro)
- vanaf welk bedrag er een renteloze lening wordt verstrekt
- vanaf welk bedrag de diaconie niet in staat is om te helpen en geadviseerd wordt een schuldhulpverleningstraject te starten
- of er met een contract wordt gewerkt (waarin de aflossing wordt geregeld)

› Noteer ook op welke manier en bij wie gemeenteleden hulp kunnen vragen voor zichzelf of voor anderen. En omschrijf hoe de diaconie reageert op een hulpvraag. Wie brengt een bezoek? Wat verwacht de diaconie van de hulpvrager?

A

ORIËNTEREND GESPREK

- overzicht van de situatie krijgen
- afspraken maken

B

VERVOLGACTIES

- situatie bespreken in diaconale vergadering
- gegevens checken bij verantwoordelijke instanties
- onderzoek doen naar andere regelingen
- vervolggesprek voeren bij hulpvrager
- uitbetalen via giro of in natura

C

NAZORG

- contact houden, ook als hulpverlening niet via diaconie verloopt

CORRY:

"Ik vond het eng om hulp te moeten vragen"

Corrie, een vrouw van middelbare leeftijd, kwam met haar gezin rond van een modaal inkomen en had nooit financiële problemen gekend. Een onverwachte scheiding veranderde alles. Corrie werd ziek. Een jaar lang kon ze niet werken en ontving ze minder inkomen. Ze kon niet meer rondkomen. "Ik ging bij de achterbuurvrouw melk lenen, terwijl ik wist dat ik geen geld had om haar melk terug te brengen. Op het moment dat de CV-ketel ka-

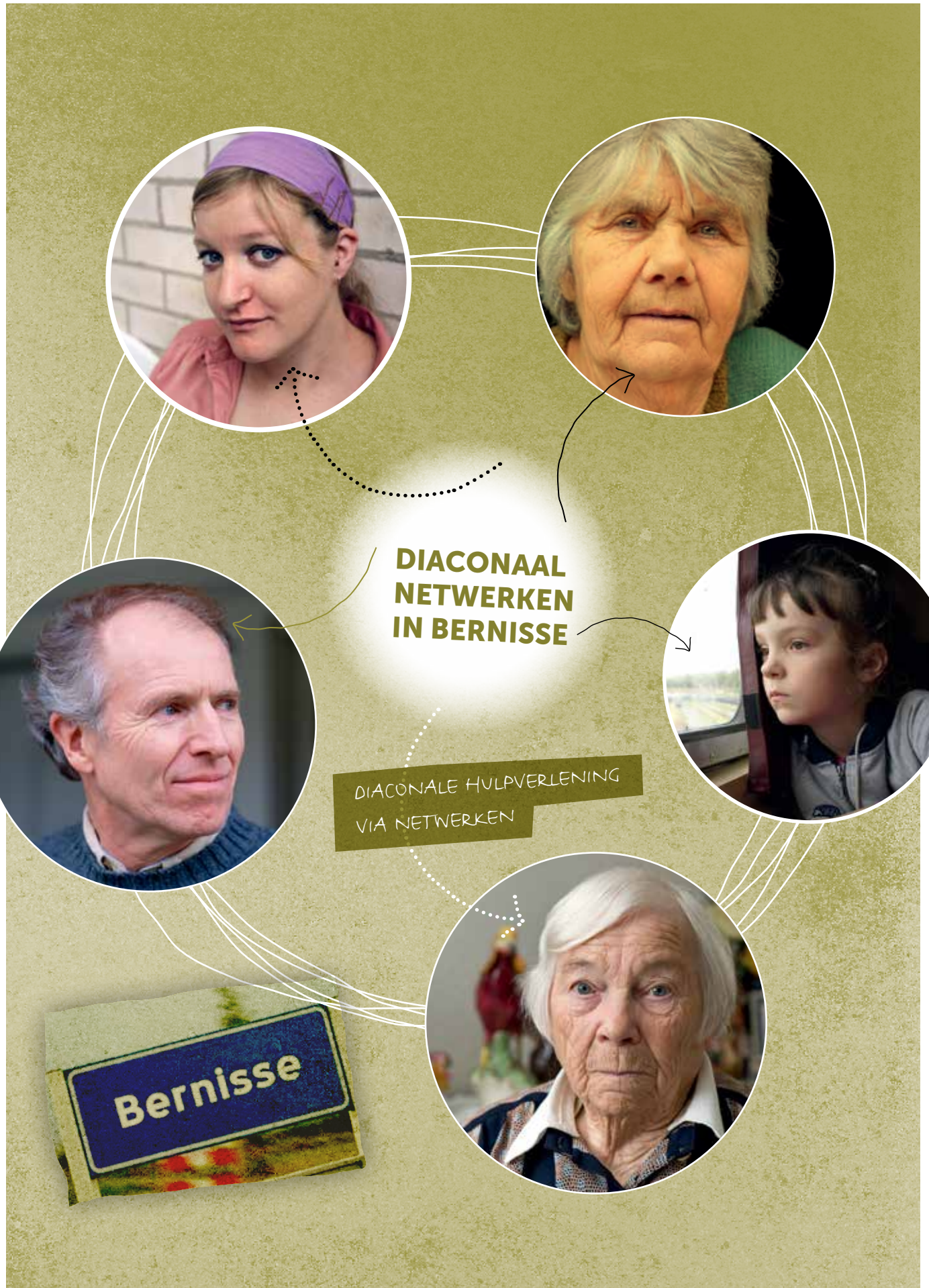
pot ging, hadden we geen verwarming meer." Schuldhulpmaatje Ilse werd door de plaatselijke diaconie ingeschakeld om Corrie bij te staan. "Ik vond het eng en bedreigend om hulp te moeten vragen, maar Ilse behandelde me respectvol, als een volwassen vrouw. Daardoor durfde ik openheid te geven. Ilse was echt een anker voor me. Ik had haar nodig." Ilse en Corrie brachten samen de financiële situatie in kaart en trokken twee jaar met elkaar op. Om uitgaven te verminderen, moest Corrie onder andere haar auto weg doen. Een moeilijke, maar

noodzakelijke beslissing. Ilse en Corrie keken naar de uitgaven, maar ook naar de mogelijkheden om extra inkomen te genereren. Wat bleek? Corrie kon gebruik maken van een regeling voor haar chronisch zieke zoon. Na twee jaar had Corrie haar financiën weer op orde. ■

"Schuldhulpmaatje Ilse was echt een anker voor me. Ik had haar nodig."

CORRY SAMEN MET
SCHULDHULPMAATJE ILSE:

SCHULDHULPVERLENING: HET GAAT NIET ALTIJD OM GELD

Schuldhelpverlening vinden ze eigenlijk een verkeerde term. "Wij noemen het liever diaconale hulpverlening, waarbij ook financiën op de een of andere manier een rol spelen." Wim de Vroed, voorzitter van de diaconie in Zuidland en de twee wijkdiakenen Marian Overgaauw en Frans Zevenbergen benoemden eind 2011 het wijkdiaconaat en diaconale ondersteuning tot speerpunt van de diaconie. Nog geen jaar later organiseren ze de schuldhelpverlening aan de hand van een helder protocol van vier kantjes dat omschrijft hoe financiële hulpverlening vorm krijgt.

Een belangrijk onderdeel van de nieuwe aanpak binnen Zuidland is het netwerken. Wim de Vroed: "We trekken met alle kerkgenootschappen binnen de vijf kernen van de gemeente Bernisse op in het Diaconaal Platform Bernisse. Daardoor zijn we een waardevolle gesprekspartner voor de burgerlijke gemeente. De samenwerking heeft er al toe geleid dat het diaconaal platform nu twee

jaar achter elkaar een extraatje van 50 euro per kind heeft kunnen geven aan kinderen van gezinnen in de bijstand in de gemeente Bernisse."

De praktische hulpverlening ligt voor een groot deel op het bord van de twee wijkdiakenen Marian Overgaauw en Frans Zevenbergen. Het eerste jaar hadden ze met negen gezinnen contact. Maar de diakenen zijn ervan overtuigd dat de werkelijke hulpvraag vele malen groter is. Marian: "We zijn afhankelijk van mensen die ons tips geven. Alle negen gezinnen met wie we vorig jaar hebben gesproken, bereikten we via derden. De eerste ontmoeting verloopt niet altijd soepel. Mensen moeten wennen aan het idee." Maar eenmaal de schaamte voorbij, is een oplossing soms snel voorhanden. "Alleen praten helpt soms al. Het gaat ook niet altijd om geld. Daarom spreken we ook het liefst over hulpverlening waarbij financiële hulp een rol kan spelen." Vier keer moest de diaconie van Zuidland ook daadwerkelijk financiële hulp bieden. De diaconie verwacht de komende jaren minstens een verdubbeling van het aantal hulpvragen. In de begroting is daarmee rekening gehouden. ■

"We trekken met alle kerkgenootschappen binnen de vijf kernen van de gemeente Bernisse op in het Diaconaal Platform Bernisse. Daardoor zijn we een waardevolle gesprekspartner voor de burgerlijke gemeente."

“Ga nooit alleen aan de slag”

De gemeenteadviseur helpt diaconieën armoede aan te pakken

Beppie van der Waal, gemeenteadviseur van de Protestantse Kerk, kent haar pappenheimers. “Diakenen zijn bescheiden mensen. Ze doen wat ze moeten doen, vaak in stilte. Maar dat is een enorme valkuil. Diakenen moeten laten weten wat ze doen, zodat ze te vinden zijn door mensen die hulp nodig hebben.” Het is de taak van de gemeenteadvisoren om diaconieën te adviseren en te begeleiden. Zeker ook als het gaat om het helpen van mensen in armoede.

“Je moet het met de hele diaconie doen, anders vertil je je aan je werk.”

De begeleiding van de gemeenteadviseur varieert van adviseren tot het leren ontdekken van nood en het maken van beleid.. “Ik stap bij iedere diaconie weer op een ander moment in,” vertelt Beppie van der Waal. “Sommige diaconieën staan aan het begin van een bewustwordingsproces. Anderen hebben dat achter de rug en willen juist hulp bij het vormgeven van een beleids- en actieplan.”

Doe het samen

Het belangrijkste advies dat Beppie kan geven, is dat een diaken nooit alleen aan de slag moet gaan met armoede. “Ik maak vaak mee dat er één diaken is, bij wie het kriebelt, die meer wil doen met armoede. De kriebels ontstaan nogal eens na het volgen van de basiscursus diaconaat waar ook een module armoede in zit. Het is de kunst om de hele diaconie mee te krijgen in het proces. Want je moet het met de hele diaconie doen, anders vertil je je aan je werk.”

Het traject

“Als ik bij een diaconie kom, begin ik met verkennen. Wat zien en horen de diakenen nu? Welke doelgroepen zijn in beeld? Daarna kijken we naar de rol die de diaconie op dit moment voor deze groepen speelt en welke andere maatschappelijke organisaties al actief zijn. Hierna komt de bezinning op het beleid, gekoppeld aan een activiteitenplan. Ik maak hierbij veel gebruik van het spel ‘Diaconaat op de kaart.’ Maar een diaken die alleen even een kort advies nodig heeft, is ook welkom!”

► Via de button ‘vind een kerk’ op www.pkn.nl kunt u eenvoudig uw eigen kerk opzoeken. Daar vindt u ook de contactgegevens van de gemeenteadviseur die aan uw kerk verbonden is. U kunt natuurlijk ook een mail sturen naar servicedesk@pkn.nl om in contact te komen met uw gemeenteadviseur. ■

foto: diaconie Amsterdam

TIPS VAN BEPPIE

- Opereer niet op eigen houtje, maar betrek altijd de hele diaconie erbij.
- Probeer waar mogelijk met andere diaconieën en met maatschappelijke organisaties samen te werken binnen een burgerlijke gemeente.
- Begin met het bekijken van de website van de burgerlijke gemeente. Daar vindt u informatie over werkloosheid, leeftijdsopbouw, sociale woningbouw etc.
- Vraag ouderlingen of ze alert willen zijn op signalen als ze op bezoek gaan bij mensen uit de risicogroepen, rust ze als dat nodig is ook toe.
- Breng een bezoek aan mensen die hun partner, werk of gezondheid verliezen.
- Communiceer over uw diaconale activiteiten met de gemeenteleden.

SCHOUDERKLOPJE OF KERSTPAKKET

“De kerstpakkettenactie is ooit ontstaan uit het idee dat sommige werknemers met kerst twee pakketten ontvangen, terwijl andere mensen niets krijgen. We vroegen mensen met twee pakketten om er een te schenken aan mensen die het minder hebben”, vertelt Greet den Dulk van het Diaconaal Platform in Alphen aan de Rijn. “Tegenwoordig vragen we kerkmensen om producten te geven voor pakketten die we zelf op maat samen stellen. Gedurende twee weken in de periode voor kerst kunnen zij die bij ons inleveren en daar wordt op grote schaal gehoor aan gegeven.”

De pakketten gaan vooral naar alleenstaande vrouwen met kinderen die al lange tijd van een uitkering leven

Het is een hele organisatie, zo’n kerstpakkettenactie. Niet alleen het verzamelen van producten, ook de zoektocht naar bezorgadressen vraagt veel tijd en energie. “De burgerlijke gemeente geeft geen adressen door in verband met de privacy. We krijgen wel

adressen van maatschappelijke instellingen. Sinds de actie meer bekendheid heeft, ontvangen we steeds meer adressen via. We hebben inmiddels een behoorlijk bestand van zo’n 200 adressen opgebouwd, dat we ieder jaar controleren.”

Onder de indruk

Collega Janny de Graaf: “Iemand krijgt een pakket als een ander denkt dat het nodig is. Maar één keer heeft iemand een pakket geweigerd, omdat hij vond dat hij het niet nodig had. De pakketten gaan vooral naar alleenstaande vrouwen met kinderen die al lange tijd van een uitkering leven. Het is niet ons doel om structurele hulp te bieden. Maar door de kerstpakkettenactie komen we soms mensen op het spoor die dat wel nodig hebben. Elke keer ben ik weer onder de indruk van mensen die het lukt met zo weinig rond te komen. Zij krijgen met dit pakket als het ware een steuntje in de rug.” ■

Foto: Marcel de Jong

KANTONRECHTER JOKE NOUWT:

“Als diaken kan ik mensen wél helpen”

Ik ben kantonrechter geworden met de gedachte dat ik iets zou kunnen betekenen voor mensen in de problemen, maar dat bleek een illusie. In mijn werk kom ik mensen tegen waar ik niets voor kan doen. Deze mensen kan ik vanuit de kerk wel helpen. Dat vind ik het mooie

aan diaken zijn. Soms kunnen we als diaconie met één betaling een huisuitzetting voorkomen. Onze diaconale beweegredenen zijn anders dan die van de burgerlijke gemeente. Daarom moeten wij de overheid wijzen op tekortkomingen in de wet. Ik geef vaak, tot grote ergernis van de deurwaarders, een ‘terme de grace’. Dat houdt in dat

de huurder nog één maand uitstel krijgt om aan zijn betalingen te voldoen. Want sommige dingen druisen gewoon tegen je gevoel in. Ik ben ook heel enthousiast over SchuldHulpMaatje. Als we eisen dat mensen binnen drie jaar ‘uit de voedselbank’ zijn, moeten ze wel leren budgetteren. Daar kunnen maatjes hen bij helpen.” ■

"Via een noodfonds bereiken we meer mensen"

Bij de diaconie in Uithoorn kwamen in 2009 binnen enkele maanden drie forse hulpvragen binnen. "De drie gezinnen waren bekend bij de Sociale Dienst," vertelt diaken Martin Joosse. "Ze kregen geen hulp omdat ze net niet aan de regels voldeden. En het gaat tegen onze christelijke regels in om mensen in de kou te laten staan." Sindsdien functioneren in Uithoorn een noodfonds en een diaconie aanvullend op elkaar.

Ik ben naar de wethouder van Sociale Zaken gestapt om te vertellen dat wij het als kleine kerkelijke gemeente niet kunnen opbrengen om alle mensen te helpen die tussen wal en schip vallen.

Een constructief overleg volgde en een uitnodiging voor een volgend gesprek. Daarbij had ik vertegenwoordigers van twee andere organisaties meegenomen. Naar aanleiding daarvan hebben we het noodfonds opgericht, als vangnet."

De praktijk

"We krijgen nu zo'n 16 aanvragen per jaar. Een van de criteria is dat de aanvraag moet worden ingediend door een erkend hulpverlener (zoals iemand van het Maatschappelijk Werk of de diaconie). Wij stellen een casemanager aan die contact opneemt met de hulpverlener. Is er sprake van urgente nood en kan er geen aanspraak gedaan worden op aanvullende voorzieningen, dan gaan we ondersteunen. Meestal lukt dat binnen een week, soms zelfs binnen 24 uur."

Verschillen

"Er zijn wel verschillen tussen de hulp van de diaconie en die van het noodfonds," vertelt Martin. "De diaconie heeft minder financiële armslag. Het is voor een noodfonds eenvoudiger dan voor een diaconie om organisaties te benaderen voor financiële steun. Zo hebben

we van de gemeente Uithoorn een startkapitaal meegekregen. Bovendien krijgen we ook (terechte) hulpvragen van mensen voor wie de drempel van de diaconie te hoog zou zijn. Via de 'onafhankelijke stichting' bereiken we dus meer mensen. Het gevolg is wel dat er hulpvragen verschoven zijn van de diaconie naar het noodfonds."

"De meest voorkomende aanvragen zijn: geld om de ziektekostenverzekering te betalen, of de huur en geld voor boodschappen. Ook overbruggen we soms de periode tussen het aanvragen van een uitkering en de uitbetaling. We lossen geen schulden af en we geven bij voorkeur geen geld, maar in natura het artikel dat nodig is, zoals bijvoorbeeld een bed. De aanvraag moet gaan om een urgente nood van tijdelijke aard." ■

LEREN VAN UITHOORN

- Houd het simpel. Ons kantoor bestaat uit een mobiele telefoon. We staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en we hebben een folder laten drukken die we aan alle hulpverleners in Uithoorn gestuurd hebben. Dat is alles waar we geld aan uitgegeven hebben.
- Sluit je aan bij de landelijke Stichting Samenwerking voor Urgente Noden. Je kunt overleggen over werkwijze en criteria voor het honoreren van een aanvraag. De stichting houdt alle overheidswijzigingen bij en kan reageren naar de politiek.
- Probeer samen te werken met andere organisaties, ook buiten het kerkelijke circuit, en met de gemeente. Wij hebben er een startkapitaal door gekregen.
- Maak gebruik van de kennis en ervaring van oudere fondsen. Zo konden wij een rol spelen bij de oprichting van het fonds in Aalsmeer. Wij hebben zelf dankbaar gebruik gemaakt van de informatie die in Amsterdam beschikbaar was voor het opstellen van een statuut. Weer een ander noodfonds gaf ons een lijstje met richtlijnen voor de kosten van de belangrijkste zaken.

► **Meer weten?** Kijk op www.urgentenodenuithoorn.nl of www.urgentenoden.nl.

"We krijgen ook (terechte) hulpvragen van mensen voor wie de drempel van de diaconie te hoog zou zijn."

Samenwerking in Zutphen

*“De een levert een financiële bijdrage,
de ander een groep vrijwilligers”*

Samenwerking. Dat is de kracht van de diaconieën in Zutphen. Ze werken samen met elkaar in het interkerkelijk diaconaal overleg én met organisaties als Vluchtelingenwerk, de sociale dienst en het UWV. Op die manier pakken ze onder andere armoede in de stad aan.

Een voordeel van het interkerkelijk diaconaal overleg is, dat bekend is welke hulp de verschillende diaconieën kunnen bieden.

Een paar jaar geleden werd de hulp van diaken Marianne Oonk ingeroepen door iemand van schuldhulpverlening. Deze hulpverlener hield spreekuren in een flat, midden in een ‘bijstandswijk’. De vraag kwam of de diaconie iets voor mensen met schulden zou kunnen betekenen. Oonk: “Sindsdien kennen ze me als ‘Marianne van de kerk.’ Ik hoef mijn gezicht maar te laten zien of ik raak met mensen in gesprek.”

Interkerkelijk diaconaal overleg

Marianne Oonk en haar ‘collega’ Aleid van Asselt werken samen met andere Zutphense kerken in een interkerkelijk diaconaal overleg, gevormd door diakenen uit onder andere katholieke, lutherse en pinksterkerken. Vier keer per jaar zitten ze om de tafel. Het interkerkelijk diaconaal overleg heeft gezorgd voor een potje voor Het Plein (een samenwerking van de sociale dienst en het UWV). Met het geld kunnen ambtenaren mensen helpen wiens hulpvraag niet aan de strenge regels en criteria van de gemeente voldoet. Het interkerkelijk diaconaal overleg heeft afgelopen jaar 165 kerstpakketten beschikbaar gesteld aan

Het Plein. “De ene diaconie levert een grotere financiële bijdrage hieraan, en een andere kerk weer een grote groep vrijwilligers die de pakketten rondbrengen.”

Specialisme

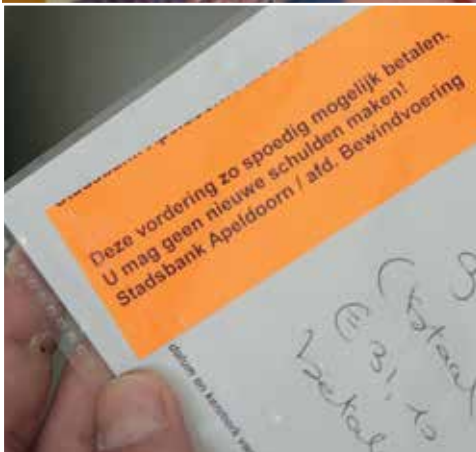
Een voordeel van het interkerkelijk diaconaal overleg is, dat bekend is welke hulp de verschillende diaconieën kunnen bieden. Oonk: “Eén kerk in Zutphen doet veel voor Oost-Europeanen, wij verwijzen soms mensen naar hen door. Zij kunnen de verhalen ook beter inschatten.” Van Hasselt: “Bij iedere hulpvraag overleggen we met de katholieke caritas of zij die persoon toevallig kennen. Vertrouw op God, maar zet je fiets op slot, zeg ik altijd. Sommige mensen shoppen rond langs alle kerken om geld te krijgen.”

Marianne Oonk vertelt dat de diaconie heel lang gezien werd als een instantie die materiële hulp kon leveren. “Mensen begrijpen steeds beter dat het gebrek aan middelen vaak een signaal van een groter probleem is. Ik ga bij elke aanvraag op huisbezoek om te kijken wat ik kan betekenen voor die onderliggende problematiek.”

Voorkomen

Van Hasselt: “Ik ben anders naar mensen gaan kijken. Vroeger dacht ik eerder bij iemand die problemen had: eigen schuld dikke bult. Tegenwoordig zie ik meer hoe moeilijk het voor sommige mensen is om alles onder controle te houden als het water hen over de schoenen loopt. Zeker als mensen van huis uit weinig hebben meegekregen om zelf uit de problemen te komen.” ■

"Mensen begrijpen steeds beter dat het gebrek aan middelen vaak een signaal van een groter probleem is."

1

2

3

4

5

6

LITERATUUR

Een verzameling boeken over rijkdom en armoede. Van achtergrondinformatie tot praktische bespaartips.

1 **Diakonia**, vakblad voor diakenen. Kerk in Actie. Verschijnt 6 keer per jaar. Ook te downloaden op www.kerkinactie.nl/diakonia

ARMOEDEONDERZOEKEN

2 **Armoedesignaal 2011**, P. de Bie, e.a., Kerk in Actie, LKDB, Raad van Kerken in Nederland en werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA, 's-Hertogenbosch, september 2011. www.armekant-eva.nl onder tabblad 'publicaties' of www.kerkinactie.nl/armoede

UITGAVEN KERK IN ACTIE

Eerste hulp bij schulden. Over schuldhulpverlening en de kerken. P. Osendarp en anderen. Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA en Kerk in Actie, 's-Hertogenbosch en Utrecht, 2009.

Armoede en recht doen. Helpen onder protest in de praktijk. G. van Eck en anderen. Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA en Kerk in Actie, 's-Hertogenbosch en Utrecht, 2010.

Diaconie in beweging. Handboek Diaconiewetenschap. H. Crijns en anderen. Uitgeverij Kok, i.s.m. de Stichting landelijk bureau DISK 2011.

De Boodschappenmand 2011 en 2012 - koopkracht in de praktijk. N. de Boer, P. de Bie (red). Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA, 's-Hertogenbosch, september 2011. www.armekant-eva.nl onder tabblad 'publicaties'.

Handreiking kerken en de (krediet)crisis (2009). Deze handreiking is voor € 2,50 (excl. verzendkosten) te bestellen bij DISK info@disk-arbeidspastoraat.nl. Zie ook www.disk-arbeidspastoraat.nl.

OVERIG

Armzalig. Over de gevolgen van het leven in armoede en de rol die de overheid en de kerken spelen bij de bestrijding ervan. Het schetst de Bijbelse principes rond geld en goed en geeft informatie over de praktijk van de schuldhulpverlening. Wieke Malda - Douma (redactie). December 2009. ISBN: 978-90-5881-468-5

SchuldPreventiewijzer. Over het belang van schuldprenentie en de mogelijkheden er lokaal invulling aan te geven. F. van Iperen en N. Jungman, in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Den Haag, januari 2011. www.schuldpreventiewijzer.nl.

Schulden komen nooit alleen. Aandachtspunten voor behoorlijke schuldhulpverlening. W.C.P. van den Berg en anderen. Bureau Nationale Ombudsman, Rijswijk, 29 juni 2012. Rapportnummer: 2012/110. 21

3 **Bind-kracht in Armoede.** Praktijkboek over het opbouwen van een krachtgerichte hulpverleningssituatie met mensen in armoede. K. van Sevenant en anderen. Lannoo. februari 2009.

Armoede En Sociale Uitsluiting / Jaarboek 2011. Breed opgezet jaarboek met erg veel informatie en cijfermateriaal over armoede in onze samenleving. Danielle Dierckx. Acco, december 2011.

4 **Alle dagen schuld.** Praktijkverhalen over mensen die leven onder de armoedegrens of met grote schulden. Mirjam Pool. Atlas contact, december 2010

Hoeveel is genoeg? Over geld en het verlangen naar een goed leven. Edward en Robert Skidelsky. De Bezige Bij, maart 2013

5 **Namaakgoden.** Over de lege beloften van geld, seks en macht. En de enige werkelijke hoop. Tim Keller. Jo Wijnen, mei 2010

Gelukkig met minder geld. Over eenvoudig leven. Met veel praktische tips. Anselm Grun en anderen. Boekencentrum, juni 2009

6 **Consuminderen met kinderen in tijden van overvloed.** Bespaartips voor gezinnen. Marieke Henselmans. Genep B.V., juni 2007

DIACONAAT OP DE KAART IN RHENEN

"Het spel heeft ons geholpen om op een nieuwe manier naar ons diaconale werk te kijken"

Het diaconaat in de gemeente is een serieuze zaak. Maar juist een spel kan diakenen helpen om een overzicht te krijgen van hun werk, focus te bepalen en het diaconale werk zichtbaar te maken in de gemeente. In Rhenen speelde de diaconie samen met hun gemeenteadviseur het spel 'Diaconaat op de kaart', ontwikkeld door Kerk in Actie.

Dick Kool, voorzitter van de Rhenense diaconie, vertelt: "Het spel was een prachtig middel voor ons om te inventariseren wat we zoal doen als diaconie. We ontdekten dat we heel sterk intern gericht waren en eigenlijk weinig echte aandacht hadden voor de noden in de samenleving. Het spel heeft ons geholpen hierover met elkaar in gesprek te gaan. Is dit werkelijk wat wij met elkaar willen? Met elkaar kwamen we tot de conclusie dat dit niet zo was." De diaconie in Rhenen heeft het roer drastisch omgegooid. "We geven het werelddiaconaat meer een gezicht in onze gemeente en houden ons tegelijkertijd meer bezig met armoede in onze eigen omgeving. We betrekken veel vaker jongeren bij het diaconale werk."

In gesprek

"Ik kan het iedere diaconie aanbevelen om een gemeenteadviseur uit te nodigen en het spel te spelen!" zegt Dick Kool enthousiast. "Tijdens vergaderingen is de verleiding soms groot om eigen stokpaardjes te berijden, wat ons in de

praktijk meestal niet bij elkaar bracht. Met dit spel kwamen we echt met elkaar in gesprek. We hadden zelfs tijd tekort die avond, omdat er zóveel op tafel kwam waar we graag verder over door wilden praten"

Wilt u het spel Diaconaat op de Kaart spelen in uw diaconie? Neem dan contact op met uw gemeenteadviseur via de Servicedesk, tel. (030) 880 14 56 of e-mail: servicedesk@kerkinactie.nl.

VERANTWOORDING

4-7 • Armoedesignaal 2012 • 8-9 • Van armenzorg naar helpen onder protest. Ploni Robbers – van Berkel. *In Onvoltooid Verleden. Zoetermeer, 1999.* Vijfhonderd jaar armoedebestrijding. Alies Pegtel. *In Historisch Nieuwsblad, nr 4/2003.* • 10 • Diakonia februari 2012 • 11 • Diakonia juni 2011 • 18 • Diakonia augustus 2011 • 27 • Diakonia juni 2011 • 28-29 • Diakonia december 2011 • 34-35 • Diakonia februari 2013 • 36-37 • Diakonia oktober 2012, februari 2011 en april 2011 • 38-39 • Brochure Fondsenwerving, zo leuk kan het zijn • 42-43 • Diakonia oktober 2012 • 47 • Diakonia oktober 2012 • 48-49 • Diakonia februari 2013 • 52 • Diakonia oktober 2011 • 53 • Diakonia augustus 2011 • 54-55 • Diakonia oktober 2012 • 56-57 • Diakonia december 2012 • 59 • Diakonia april 2013 • 60 • Liturgiegids 40dagentijdscampagne 2012

Kerk in Actie

COLOFON

Armoede in Nederland

Hoe ga je ermee om?

Een uitgave van Kerk in Actie
najaar 2013

Uitgever:

Armoede in Nederland is een uitgave van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland voor het diaconale programma van Kerk in Actie. Kerk in Actie is het missionaire en diaconale werk in binnen- en buitenland van de Protestantse Kerk in Nederland. Delen van dit werk worden uitgevoerd mede namens tien oecumenisch geïntereerde kerken en organisaties in Nederland.

Hoofredactie:

Meta Floor, Henry Nagelhout
en Renate Barendregt

Tekst en eindredactie:

Jacomine Oosterhoff

Projectmanagement:

Wilmie Riemer, IDD

Vormgeving:

IDD Concept Communicatie Creatie

Druk:

De Groot Drukkerij, Goudriaan

Beeld:

Kerk in Actie, IDD, Roel Ottow (illustratie 'Diaconaat op de Kaart')

Postadres:

Postbus 456, 3500 AL Utrecht

Telefoon: (030) 880 1456

E-mail: servicedesk@kerkinactie.nl

Internet: www.kerkinactie.nl

IBAN: NL15 ABNA 0457 457

t.n.v. Kerk in Actie

(Het hoofdrekeningnummer is nu nog rekening 456. Dit korte nummer zal in de komende jaren vervangen worden door het bovenstaande IBAN nummer)

Protestantse
Kerk

KERK IN ACTIE DRAAGT DE KEURMERKEN:

DIT MAGAZINE IS GEDRUKT OP FSC-PAPIER

ZEGEN VAN ONRUST

Moge God ons zegenen met onrust
over gemakkelijke antwoorden,
halve waarheden en oppervlakkige relaties
zodat er diepgang is in onze harten.

Moge God ons zegenen met boosheid
over onrechtvaardigheid, onderdrukking
en de uitbuiting van mensen
zodat we werken voor rechtvaardigheid,
vrijheid en vrede.

Moge God ons zegenen met tranen
die we plengen voor hen die lijden door pijn,
verstoting, hongersnood en oorlog,
zodat we onze handen zullen uitstrekken tot troost.

En moge God ons zegenen
met zoveel dwaasheid dat we geloven
een verschil te kunnen maken in deze wereld.
Zodat we doen waarvan anderen zeggen
dat het onmogelijk is.

FRANCISCAANSE ZEGENBEDE